

ACADEMIA ROMÂNĂ
SECȚIA DE ȘTIINȚE ECONOMICE, JURIDICE ȘI SOCIOLOGIE
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
DEPARTAMENTUL CERCETĂRI COMPLEXE

**Evaluarea pierderilor economice pe termen scurt
ale României ca urmare a crizei sanitare**

**Coordonatori: Acad. Aurel IANCU
Prof. univ. dr. Tudorel ANDREI**

Autori:
Prof. univ. dr. Tudorel ANDREI
Dr. Sorin DINU

București
mai 2020

CUPRINS

EVALUAREA PIERDERILOR ECONOMICE PE TERMEN SCURT ALE ROMÂNIEI CA URMARE A CRIZEI SANITARE

1. Introducere	4
2. Câteva caracteristici ale economiei la momentul apariției crizei sanitare	4
3. Caracteristici ale gradul de concentrare al importurilor și exporturilor de mărfuri	7
3.1. Prezentare generală	7
3.2. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Germania.....	9
3.3. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Italia	10
3.4. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Spania.....	11
3.5. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu China	12
3.6. Concluzii	13
4. Caracteristici ale întreprinderilor nefinanciare active ce aparțin grupurilor de întreprinderi străine	14
5. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra activității economice	16
5.1. Descrierea cercetărilor	16
5.2. Prezentarea rezultatelor privind impactul crizei sanitare asupra importurilor și exporturilor	17
5.3. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra volumului de activitate și numărului de salariați	25
5.4. Analiza evoluției numărului de salariați din Romania in perioada martie - aprilie 2020 ca urmare a epidemiei COVID-19	30
5.5. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra activității economice în perioada martie - aprilie 2020 pe categorii de fime	30
6. Studiu de conjunctură pentru previzionarea activității în perioada mai – iulie 2020	33

7. Evaluari pe plan international a impactului COVID-19 asupra mediului economic	35
7.1. Evaluarea impactul la nivel mondial la momentul apariției crizei sanitare numai în țările din Asia	35
7.2. Evaluarea impactul la nivel mondial la momentul apariției crizei sanitare în Europa și în Statele Unite ale Americii.....	37
8. Studiu de conjunctură pentru previzionarea activității în perioada mai – iulie 2020	38
Bibliografie	41
Anexe	43

1. Introducere

Criza sanitară care a izbunit la începutul lunii martie simultan în majoritatea țărilor europene a creat o situație cu totul inedită pentru instituțiile publice din fiecare țară, precum și pentru organisme internaționale din perspectiva identificării unor surse de date care să permită evaluarea impactului acesteia pe termen scurt asupra economiei. În condițiile noii crize, datele istorice nu mai pot fi folosite decât parțial pentru evaluarea impactului crizei pe termen scurt [Eurostat, 2020a] și [Castle, 2019]. Pentru a răspunde acestor provocări, institute naționale de statistică și organisme internaționale și-au creat, într-o perioadă foarte scurtă, de câteva zile, propriile instrumente pentru a răspunde unei asemenea provocări: măsurarea contracției activității economice în condițiile în care canalele tradiționale pentru culegerea datelor primare erau afectate de restrângerea unor activități de la nivelul agenților economici, populație și chiar de la nivelul instituțiilor publice și de nevoia ca aceste date să fie obținute într-o perioadă de timp cât mai scurtă.

În evaluarea impactului crizei sanitare asupra mediului economic din România poate fi folosit un mecanism ce are la bază: (i) datele din trecut privind evoluția economiei naționale, ce sunt disponibile la momentul crizei sunt folosite pentru o evaluare a stării economiei în condiții normale. În acest caz evaluarea trebuie să se realizeze ținând seama și de evoluțiile economiei la nivel european; (ii) crearea unor mecanisme ad – hoc pentru culegerea de informații noi de la nivelul agenților economici ținând seama de capacitatea acestora de a produce informații noi și de capacitatea acestora pentru anticiparea efectelor acestei crize asupra propriilor activități economice; (iii) completarea continuă a acestor cercetări cu alte date statistice, date administrative sau evaluări realizate de alte instituții naționale și internaționale ce sunt disponibile pe parcursul evoluției economiei în perioada crizei sanitare.

2. Câteva caracteristici ale economiei la momentul apariției crizei sanitare

În evaluarea impactului crizei sanitare sunt avute în vedere aspectele importante ale economiei românești și a celei europene de la finele anului 2019 și din primele două luni ale anului 2020. În condițiile în care gradul de deschidere economică al României (valoarea raportului dintre suma exportului și importului de mărfuri și PIB este de peste 0,7), este unul foarte mare, impactul COVID-19 în țările afectate, parteneri ale României în schimburile externe de mărfuri, se poate răsfrânge într-o mare măsură și asupra economiei noastre.

Evaluarea impactului crizei sanitare actuale se recomandă a fi realizată, atât pe termen scurt (în funcție de perioada pe care se întinde pandemia și numărul persoanelor izolate, numărul de cazuri confirmate cu COVID – 19 și numărul deceselor), dar și pe termen mediu, postpandemie. Va exista cu siguranță o perioadă postpandemie în care economia va trebui să beneficieze de o serie de stimuli pentru a reveni la o evoluție normală. Trebuie avut în vedere că, impactul este diferit, ca intensitate, durată și având cauze diferite, la nivelul sectoarelor de activitate. Pe termen scurt sunt afectate domenii de activitate, precum turismul, transportul de mărfuri și de călători, sectorul de servicii, comerțul cu amănuntul și cu ridicata etc. În perioada de postpandemie, care poate fi într-un scenariu optimist de câteva luni, majoritatea sectoarelor din economie, dar și consumul populației pot fi afectate în mod direct sau indirect. În realizarea acestei evaluări trebuie avut în vedere faptul că actuala criză a modificat radical, cel puțin pe parcursul a câtorva luni, atât cererea cât și oferta internă, dar și volumul și structura schimburilor comerciale externe ale României.

În evaluarea impactului crizei sanitare asupra economiei pe parcursul crizei sanitare, dar și postpandemie vom avea în vedere caracteristici ale dinamicii PIB al României, dar și la nivel European. Rata de creștere trimestrială a PIB în România, în 2019q4, calculată pe seria desezonalizată, a fost una ridicată, aceasta a fost egală cu 1,5%, devansând cu mult rata de creștere la nivel UE27 care a fost egală cu 0,2%. Cu toate acestea, trebuie remarcat că rata de creștere a PIB-ului în România pentru ultimele opt trimestre a înregistrat o volatilitate ridicată. De exemplu, în 2018q4 rata de creștere a fost de 0,7%, în condițiile în care în trimestrul anterior rata de creștere a înregistrat o rată de creștere egală cu 1,7%. La nivel European sunt înregistrate valori pozitive a ratelor de creștere a PIB, dar se observă o tendință de reducere a acestora în anul 2019 în raport cu 2018 (graficul din figura 1). În 2019q4, atât la nivel UE28, dar și în țări importante din punct de vedere economic din UE, care sunt în egală măsură parteneri importanți ale României în schimburile comerciale externe au înregistrat un recul în evoluția PIB. Mai mult, în Germania rata de creștere a fost zero, în Franța și Italia ratele au fost negative, acestea au fost egale cu -0,1%, respectiv -0,3%. Aceste valori, la nivel UE28 și la nivelul celor trei țări europene, s-au înregistrat în condițiile în care nu a fost prezentă pandemia de COVID-19 în rândul populației europene și nici al Chinei, unul din partenerii economici importanți al țărilor UE28.

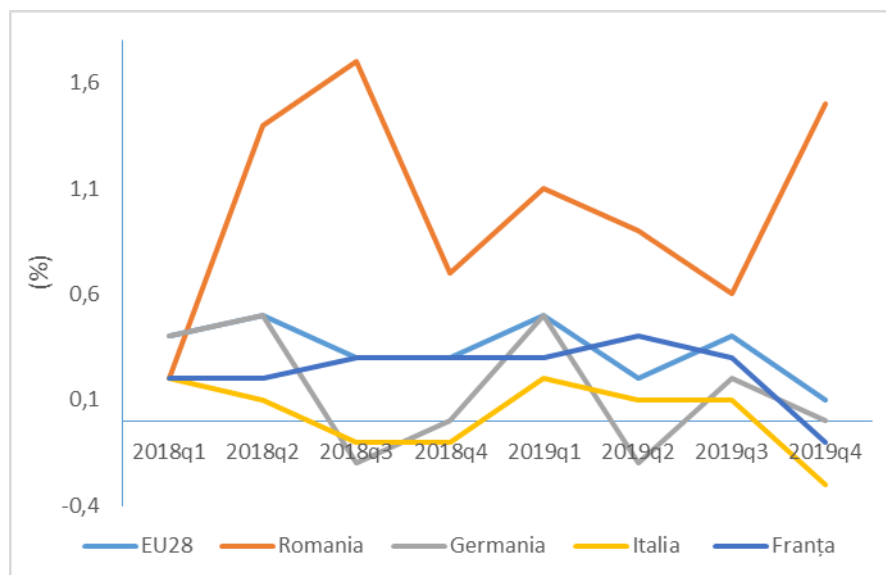

Figura 1. Rata trimestrială de creștere a PIB calculate pe date ajustate sezoniere, în România, E28 și țări europene

Industria, unul din sectoarele importante la nivel European, a înregistrat o stagnare sau chiar o reducere în ultima parte a anului trecut și în primele două luni din acest an. În luna ianuarie 2020 producția industrială din România a înregistrat prima rată lunară de creștere pozitivă, egală cu 2,0%, după ce în lunile octombrie, noiembrie și decembrie a înregistrat rate de creștere negative. În aceste condiții, rata de creștere a industriei din ianuarie 2020 în raport cu ianuarie 2019 a fost una negativă, acesta fiind egală cu -2,7%. La nivel European, dacă avem în vedere ratele de creștere din ianuarie 2020 în raport cu ianuarie 2019 acestea au fost în cea mai mare parte a țărilor negative: la nivelul UE28 aceasta a fost egală cu -1,6%, în Germania a fost una negativă egală cu -3,0%, în Franța -3,2%, în Italia - 0,1% etc.

Pe parcursul perioadei 2015 – 2019, ca urmare a creșterii cererii interne din partea populației pentru anumite produse, dar și ca urmare a creșterii gradului de integrare economică a României în lanțuri valorice la nivel European sau internațional, s-a modificat considerabil volumul comerțului exterior cu mărfuri. Astfel, în anul 2019, în raport cu 2015 volumul exportului a crescut cu 37,0%, iar cel al importului a crescut cu 26,4%. Din păcate, deficitul comercial cu mărfuri în 2019 s-a accentuat, ajungând la 17,28 miliarde euro, fiind de peste 2,1 ori mai mare decât în anul 2015.

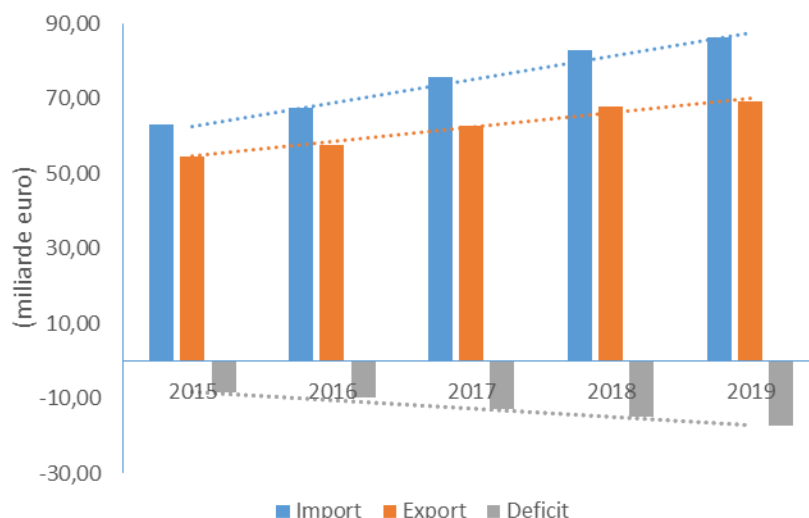

Figura 2. Volumul exportului și importului anual de mărfuri și deficitului comercial din perioada 2015 – 2019

Evoluția volumului importurilor și exporturilor de mărfuri și a impactului pe termen scurt a pandemiei asupra mediului economic trebuie avute în vedere din perspectiva dinamicii cererii interne a populației și a cererii interne din partea agenților economici care fac parte din lanțuri valorice internaționale pentru desfășurarea activității economice. Pentru evaluarea cererii interne a agenților economici se va ține seama cel puțin de următoarele: de volumul de activitate al întreprinderilor nefinanciare active care aparțin grupurilor de întreprinderi străine; gradul mare de concentrare a importurilor și exporturilor de mărfuri la nivelul unui număr mic de țări din spațiul european; gradul mare de concentrare a activității de comerț exterior (export și import) la nivelul unui număr restrâns de firme, majoritatea cu capital străin.

3. Caracteristici ale gradul de concentrare a importurilor și exporturilor de mărfuri

3.1. Prezentare generală

Importurile și exporturile de mărfuri ale României se caracterizează printr-un grad ridicat de concentrare ținând seama de destinația mărfurilor exportate, respectiv originea mărfurilor importate. Ca un argument la această afirmație, folosind datele statistice de la nivelul anului 2019 formulăm următoarele comentarii privind gradul de concentrare a importurilor și exporturilor de mărfuri:

- cele mai importante 10 țări în raport cu volumul activității comerțului exterior dețin peste 60% din exportul de mărfuri și aproape 70% din importul de mărfuri al României;
- două țări au o pondere cu totul aparte în schimburile externe de mărfuri: Germania deține mai mult de 20% din importurile și exporturile de mărfuri, iar Italia are în mod constant în jur de 11% din exporturile de produse și peste 9% din importurile de mărfuri;
- China este un partener important în importurile de produse, această țară deține mai mult de 5,0% din mărfurile importate de România. Această țară reprezintă cel mai mare partener din afara spațiului UE în raport cu volumul importului de mărfuri.

În evaluarea impactului economic pe termen scurt a crizei sanitare trebuie avut în vedere că în trei țări (Italia, Spania și Germania) sunt comunități importante de români, iar China reprezintă un partener important în importul de mărfuri, atât pentru România dar și pentru majoritatea țărilor din Uniunea Europeană. Potrivit OCDE, țările în care numărul emigranților români cu vârsta mai mare sau egală cu 15 ani sunt: Italia (1,03 milioane persoane), Germania (0,68 milioane persoane) și Spania (0,57 milioane persoane) [OCDE, 2019]. În egală măsură, cele trei țări sunt parteneri comercianți importanți pentru România.

Cele două aspecte mai sus menționate pot determina, cel puțin pe termen scurt, unele probleme economice și sociale României. În primul rând, este vorba de creșterea numărului românilor care sunt rezidenți în aceste țări la momentul pandemiei care se reîntorc în țară pentru o perioadă scurtă de timp sau definitiv. De cele mai multe ori, acest fapt se întâmplă datorită nesiguranței unui loc de muncă legal și implicit în asigurarea unui venit curent care să le asigure acoperirea cheltuielilor curente. În aceste condiții, putem asista la o creștere semnificativă a ratei șomajului și implicit la o creștere semnificativă a cheltuielilor de la bugetul de stat sau de la nivelul colectivităților locale pentru asigurarea unor servicii sociale. În al doilea rând, este vorba de o reducere a importurilor și implicit, acolo unde acestea sunt destinate producției, la o restrângere a producției interne. Implicit, lipsa importurilor din aceste țări a semifabricatelor care sunt folosite în procesul de producție va duce, în perioada următoare, la o reducere a volumului exporturilor de mărfuri.

Din acest motiv, pentru o evaluare a implicațiilor pandemiei în România se recomandă cel puțin pentru cele patru țări (Germania, Italia, Spania și China) analiza evoluției importurilor și

exporturilor pe categorii de produse și identificarea eventualelor implicații a reducerii importurilor acestor produse pentru producția și consumul din România. Pentru a evalua strict componenta de impact datorată reducerii importurilor va trebui să identificăm unele caracteristici ale întreprinderilor nefinanciare active ce aparțin grupurilor de întreprinderi străine și care au un rol important în activitatea economică din România. Activitatea acestor întreprinderi are un rol important în dimensionarea volumului de activitate din țară, implicat în dinamica volumului importurilor și exporturilor de mărfuri, iar activitatea acestor întreprinderi depinde de condițiile din țară, dar și de cele din țara de origine.

3.2. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Germania

Germania reprezintă cel mai important partener economic pentru România. La nivelul anului 2019 această țară reprezenta 22,4% din volumul exportului și 20,2% din cel al importului României. Valoarea deficitului comercial al României, pentru acest an, în raport cu această țară a fost de 1,94 miliarde euro. Trebuie precizat că la nivelul perioadei 2015 – 2019 cotele Germaniei în exportului și importului de mărfuri al României sunt 22,0%, respectiv 20,2%, ceea ce arată o relație comercială stabilă cu această țară.

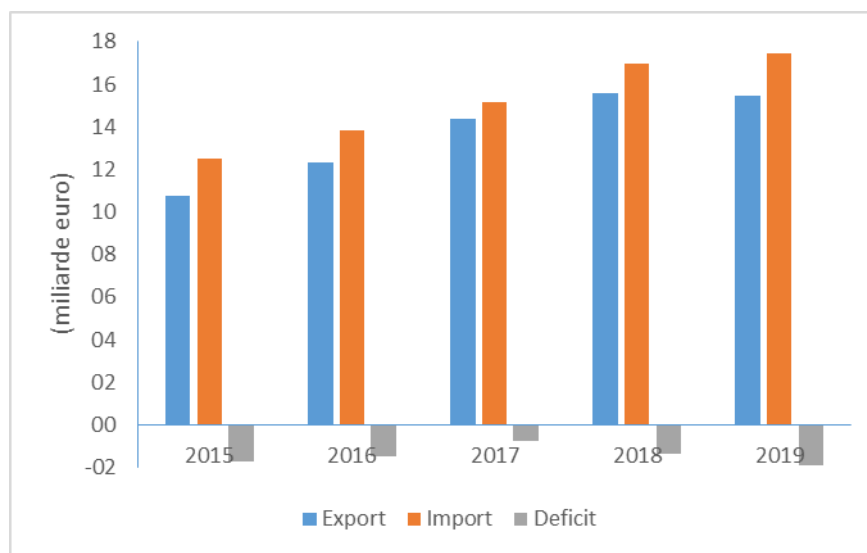

Figura 3. Exportul, importul și deficitul comercial al României în relația comercială cu Germania în perioada 2015 - 2019

Pentru identificarea eventualelor implicații ale reducerii importurilor de mărfuri din această țară, pe baza datelor disponibile s-au determinat unele caracteristici pentru cele mai importante zece capitolele de mărfuri. În tabelul A1.1 din Anexa 1 sunt prezentate caracteristici ale importului

și exportului pentru cele zece capitole la nivelul perioadei 2015 -2019. Pe baza acestor rezultate subliniem că: (i) cele zece capitole de mărfuri acoperă 81,0% din exporturile, respectiv 76,0% din importurile de mărfuri ale României cu această țară. Trebuie precizat că nu există o variație mare, de la un an la altul, a celor două categorii de ponderi calculate pentru ansamblul celor zece capitole de mărfuri; (ii) deficitul comercial pentru cele zece produse este de 485 milioane euro, acestea reprezentând 24,0% din deficitul total înregistrat de România în relația comercială de mărfuri cu Germania; (iii) la patru din cele zece capitole de mărfuri (Capitolele 39, 30, 48 și 4) s-au înregistrat un excedent comercial de aproape 1,7 miliarde euro; (iv) trebuie subliniat gradul mare de concentrare a exportului pentru mărfurile din primele trei capitole. Acestea reprezintă 65,0% din exportul total de mărfuri către Germania. Cota totală a importului celor trei produse a fost una semnificativă de peste 50,0%; (v) trebuie subliniat că România exportă către Germania produse farmaceutice în valoare de 3,7 miliarde euro și importă din această țară de 2,6 miliarde euro.

Identificarea celor mai importante firme care realizează producția internă a mărfurilor care asigură importul și exportul pentru mărfurile din cele mai importante trei capitole reprezintă un mijloc eficient pentru revenirea economiei la normal într-o perioadă scurtă de timp.

3.3. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Italia

Italia este al doilea partener comercial al României. Ponderea exportului către această țară, atât în 2019, cât și la nivelul perioadei 2015 – 2019 a fost de peste 11,0%, iar cea a importului a fost superioară valorii de 9,0%. La nivelul anului 2019 România a înregistrat un deficit comercial în relația cu Italia de 102,4 milioane euro, sub media anuală a ultimilor cinci ani, care a fost egală cu 200 milioane euro.

În tabelul A1.2 din Anexa 1 se prezintă caracteristici ale importurilor și exporturilor de mărfuri pentru cele mai importante zece capitole de mărfuri importate de România din Italia. Ponderea mărfurilor din cele zece capitole este 54,0% la exporturi și de 69,0% la importuri, ceea ce ne arată un grad de concentrare a activității comerciale pe anumite mărfuri mult mai redus decât în cazul Germaniei.

Așa cum vom vedea într-o altă secțiune a lucrării, aceasta se datorează și unei caracteristici aparte a firmelor cu capital integral sau mixt italian. Acestea sunt firme cu un număr mediu de angajați și cu o cifră medie de afaceri mult mai reduse decât în cazul Germaniei.

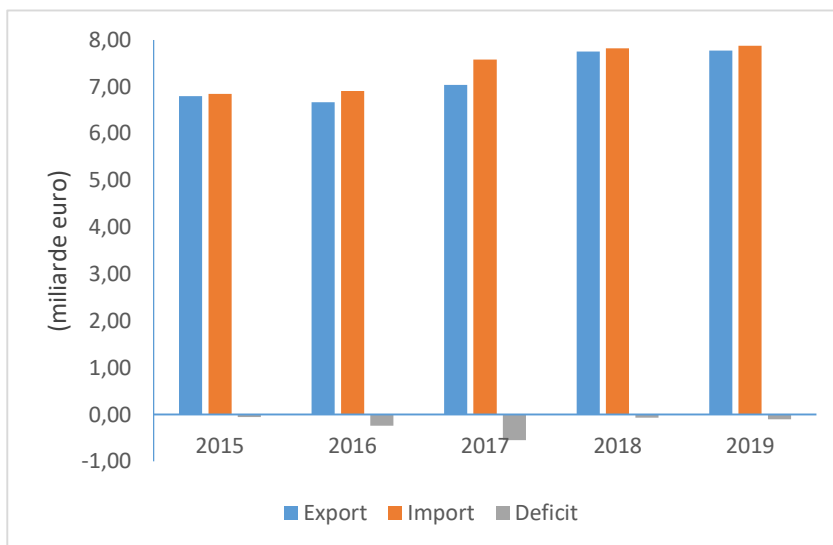

Figura 4. Exporturile, importurile și deficitul comercial al României în relația comercială cu Italia în perioada 2015 - 2019

3.4. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu Spania

Spania este un partener european cu un volum mediu anual al exporturilor de mărfuri al României în ultimii cinci ani de 1,9 miliarde euro și al importurilor de 2,0 miliarde euro. În anul 2019 ponderea exporturilor de mărfuri al României în această țară a fost de 3,0%, iar cota importurilor din această țară a fost de 2,8%. Deficitul comercial al României în raport cu această țară a fost de aproape 312 milioane euro. Cele mai importante zece categorii de produse importate de România din Spania reprezintă 69,0% din importurile totale din această țară, iar exporturile acestor produse reprezintă în jur de 54,0%. Graficul din figura 5 scoate în evidență un trend crescător al relațiilor comerciale cu această țară.

Datele din tabelul A1.3 din Anexa 1 pun în evidență două categorii de produse, cele din Capitolele 84 (reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora) și 85 (plumb și articole din plumb), care dețin împreună 35% din importul și exportul României în această țară.

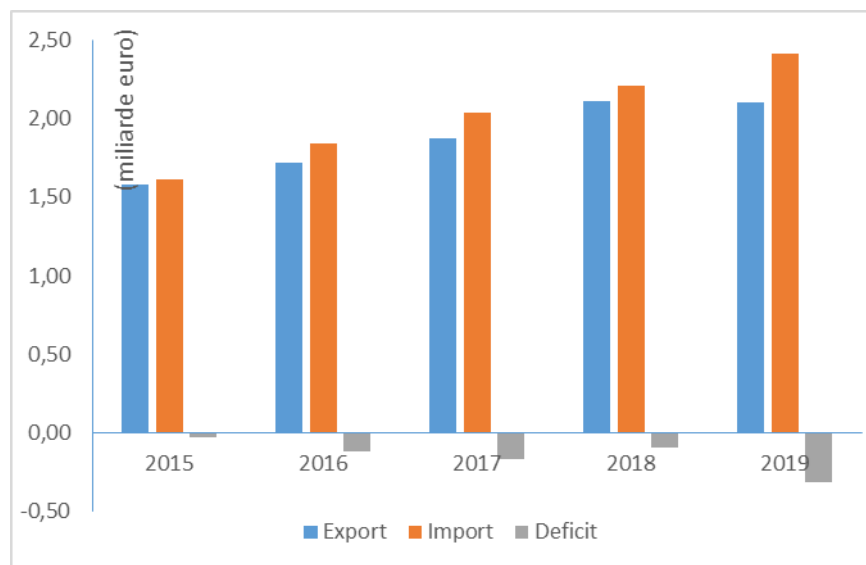

Figura 5. Exportul, importul și deficitul comercial al României în relația comercială cu Spania în perioada 2015 – 2019

3.5. Caracteristici al importurilor și exporturilor de mărfuri cu China

La nivelul anului 2019 volumul importurilor de mărfuri din China în valoare de 4,54 miliarde euro a plasat această țară pe locul cinci în ierarhia țărilor din care România a importat mărfuri. Pe fondul unui volum redus al exporturilor de mărfuri în această țară, România a înregistrat cel mai mare deficit comercial în relația comercială cu o țară. Deficitul comercial cu China, în valoare de -3,78 miliarde euro, este de aproape două ori mai mare decât cel înregistrat cu Germania, țară care are cota cea mai mare în exporturile și importurile de mărfuri al României.

În tabelul A1.4 din Anexa 1 sunt prezentate caracteristici ale capitolului de produse care dețin cele mai importante zece poziții în importurile de produse din această țară. Folosind aceste date subliniem următoarele: (i) cele zece capitole de produse reprezintă 78,0% din importurile totale din China și generează 80,0% din deficitul comercial al României în raport cu această țară; (ii) capitolele 85, 84 și 90 reprezintă mai mult de jumătate din importurile și exporturile de mărfuri și generează 60,0% din deficitul balanței comerciale cu China.

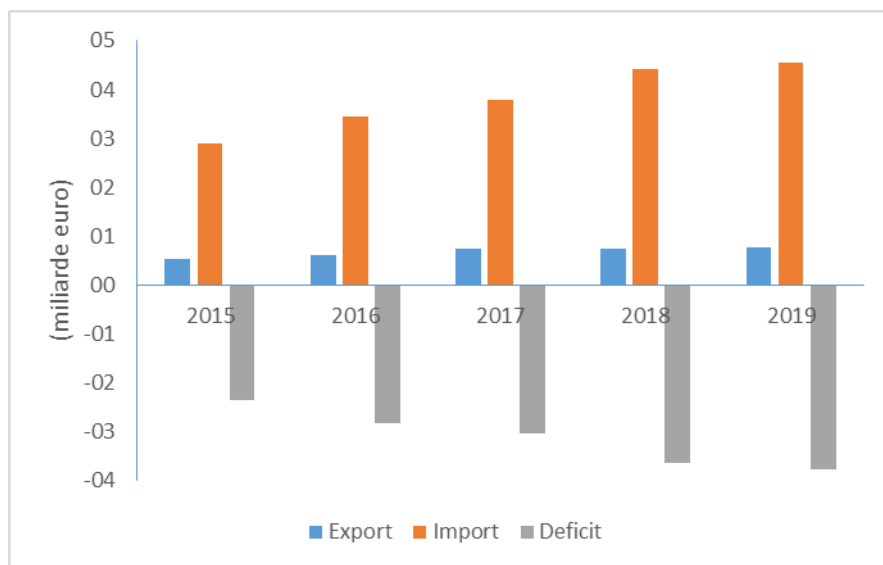

Figura 6. Exporturile, importurile și deficitul comercial al României în relația comercială cu China în perioada 2015 – 2019

Se recomandă analiza posibilității sprijinirii producției interne pentru produse incluse în capitolele 84, 85 și 90. Diminuarea importurilor pentru aceste produse va determina implicit la reducerea deficitului comercial cu această țară și implicit la creșterea producției interne, cu toate avantajele ce decurg de aici.

3.6. Concluzii

Urmărind rezultatele prezentate mai sus rezultă că cele patru țări concentrează un volum mare al importurilor și exporturilor de mărfuri al României. O contractare mare a importurilor de mărfuri ce sunt folosite în procesele de producție a unor agenți economici, care în general aparțin unor grupuri de întreprinderi străine cu sediul în aceste țări, va crea probleme în desfășurarea proceselor de producție din țară. Pentru acele produse importate care nu intră în procesul de producție internă, ci în consumul populației, pot fi stimulate producțiile interne sau pot fi identificate alte surse externe de import, mai eficiente pentru România. Astfel, criza sanitară poate fi folosită pentru reducerea importurilor unor produse și obținerea acestora din producția autohtonă.

O atenție aparte trebuie acordată firmelor de transport care intermediază importurile și exporturile mărfurilor, mai ales a celor de la nivel european. Sincopile în activitatea acestor categorii de firme, apărute din cele mai diverse motive (lipsă personal, situație financiară dificilă datorită perioadei de inactivitate totală sau parțială din perioada crizei sanitare etc.) poate

îngreuna reluarea proceselor de producție în cazul unor firme de pe teritoriul României care își desfășoară activitatea prin folosirea semifabricatelor sau a materiilor prime din străinătate.

4. Caracteristici ale întreprinderilor nefinanciare active ce aparțin grupurilor de întreprinderi străine

Întreprinderile nefinanciare active ce aparțin grupurilor de întreprinderi străine au un rol important în activitatea economică din România. Numărul total de salariați din aceste unități active care fac parte din companiile multinaționale este egal cu 1,08 milioane persoane. Mai mult, aproape 84,0% dintre salariații companiilor multinaționale lucrează în întreprinderi care aparțin filialelor care au sediul în una din următoarele țări: Germania, Franța, Italia, Statele Unite ale Americii, Olanda, Marea Britanie, Austria, Cipru, Luxemburg și Japonia.

În tabelul 1 sunt prezentate câteva date statistice pentru caracterizarea întreprinderilor nefinanciare active care aparțin unor grupuri de întreprinderi care au sediul în una din țările mai sus enumerate. Menționăm că la nivelul anului 2018 în cadrul acestor întreprinderi își desfășurau activitatea 84,0% din salariații angajați într-o companie multinațională. Din datele preliminare nu s-au observat schimbări substanțiale în ultimii ani în distribuția numărului de unități legale și a numărului de salariați pe țările în care companiile multinaționale își au sediul. Pe baza acestor date statistice ce sunt prezentate în tabelul 1 formulăm următoarele comentarii: (i) numărul cel mai mare de unități legale care își desfășoară activitatea în România, dar care au sediul în străinătate sunt cele din Italia. Acestea sunt în număr de aproximativ 5400. Dacă raportăm numărul de salariați angajați în aceste unități la numărul unităților active se obține o medie de 21 de salariați într-o unitate activă. Cifra medie de afaceri pe un salariat este de aproape 370 mii lei la nivelul unui an; (ii) întreprinderi active cu un număr mediu redus de salariați, de 32 salariați/unitate activă, sunt și în cazul celor care au sediu în Cipru. Totuși în acest caz, cifra medie de afaceri pe un angajat este cu aproape 50% mai mare decât în cazul celor care își au sediile în Italia; (iii) întreprinderile care aparțin unor companii multinaționale cu sediul în Japonia au în general un număr mare de salariați, de aproape 440 salariați/unitate, dar cifra medie de afaceri este una mai mică, de numai 340 mii lei/persoană; (iv) în cazul întreprinderilor care aparțin unor companii multinaționale cu sediu în Austria, cifra medie de afaceri pe un salariat este una mare de peste 1,2 miliarde lei/salariat.

Tabelul 1. Caracteristici ale întreprinderilor nefinanciare active în anul 2018 aparținând grupurilor de întreprinderi străine

Țara capului de grup	Număr de unități legale	Număr mediu de salariați	Număr mediu de salariați pe o unitate activă	Cifra de afaceri medie pe o unitate activă	Cifra medie de afaceri pe un salariat
UM	unități	persoane	persoane/unitate	mii lei/unitate	mii lei/pers.
Germania	2937	216109	74	44833	609
Franța	1379	137835	100	73259	733
Italia	5392	112894	21	7716	369
Statele Unite	975	105334	108	71510	662
Olanda	1137	92597	81	43565	535
Marea Britanie	805	58386	73	44826	618
Austria	1254	55207	44	56176	1276
Cipru	1538	48731	32	18542	585
Luxemburg	359	42373	118	66738	565
Japonia	96	42023	438	148773	340

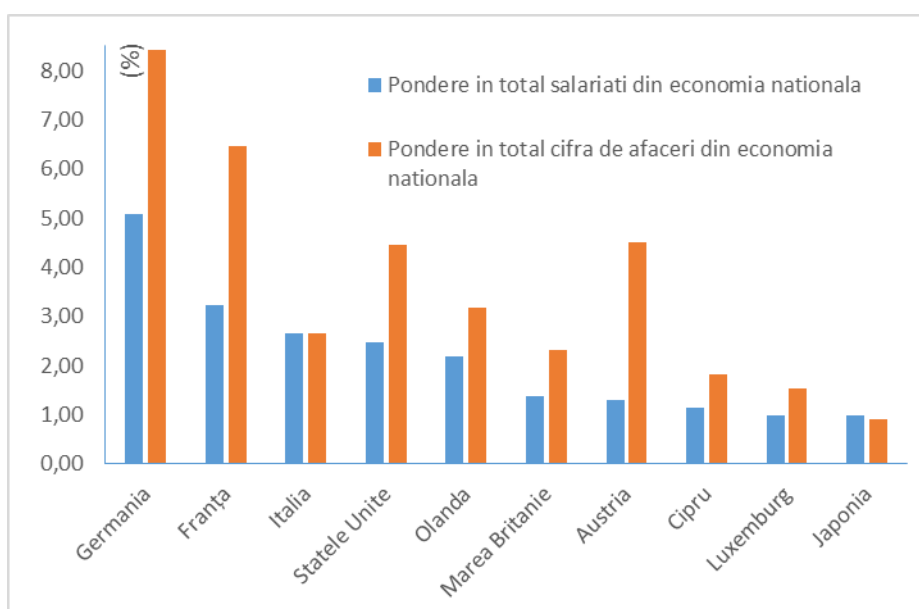

Figura 7. Caracteristici ale întreprinderilor nefinanciare active în anul 2018 aparținând grupurilor de întreprinderi străine

Urmărind graficul din figura 7, identificăm locul cu totul aparte al întreprinderilor active ce aparțin multinaționalelor și care au sediul în una din cele zece țări mai sus precizate: (i) ponderea salariaților din aceste întreprinderi în numărul mediu de salariați din economie este una mare fiind 21,4%; (ii) aceste întreprinderi realizează 36,4% din cifra de afaceri din economie.

În evaluarea impactului epidemiei de COVID – 19 asupra mediului economic din România trebuie avut în vedere că importurile de produse realizate de România reprezintă materia primă

pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în țară, majoritatea aparținând grupurilor de întreprinderi străine. Cele mai importante întreprinderi din această categorie sunt din următoarele zece țări: Germania (dețin 5,06% din numărul de salariați și realizează 8,41% din cifra de afaceri a economiei), Franța (3,23%, respectiv 6,45%), Italia (2,65%, respectiv 2,66%), Statele Unite ale Americii (2,47%, respectiv 4,45%), Olanda (2,17%, respectiv 3,16%), Marea Britanie (1,37%, respective 2,31%), Austria (1,29%, respectiv 4,50%), Cipru (1,14%, respectiv 1,82%), Luxemburg (0,99%, respectiv 1,53%) și Japonia (0,99%, respectiv 0,91%). O pondere importantă este deținută și de firmele ce aparțin grupurilor de întreprinderi străine din China (0,49%, respectiv 0,97%).

Între cele mai importante zece grupuri de întreprinderi, în raport cu numărul de angajați, care își desfășoară activitatea în România, șase aparțin grupurilor străine din Germania. Acestea numără 40 de întreprinderi și realizează 3,28% din cifra de afaceri din economiei.

Tot în primele zece grupuri de întreprinderi se situează cele care aparțin unor grupuri internaționale străine cu sediul în Franța. Acestea, numără 18 unități și realizează 3,0% din cifra de afaceri din economia României. În lista celor mai importante zece grupuri străine este China, iar acesta numără 6 unități și realizează 0.27% din cifra de afaceri din economie.

Aceste date statistice demonstrează încă o dată conexiunea care există între importurile de mărfuri și producția internă pentru anumite produse.

Din datele de mai sus rezultă legătura puternică care există între spațiul economic din România și cel din Germania și Franța. O repornire a celor două economii poate asigura un avantaj major pentru firmele din România care sunt incluse în lanțuri valorice dezvoltate de alte firme care își desfășoară activitatea în aceste două țări. Pentru a beneficia de avantajele punerii în funcțiune a firmelor din cele două țări și care au parteneri de producție în România un factor important este menținerea capacității de transport al firmelor românești care asigură importurile și exporturile acestor produse.

5. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra activității economice

5.1. Descrierea cercetărilor

Pentru evaluarea impactului crizei sanitare asupra economiei sunt folosite: (i) date statistice publicate de INS pentru caracterizarea mediului economic din România până la apariția crizei sanitare; (ii) date calitative, obținute în urma realizării unor cercetări statistice special organizate

de institut în rândul agenților economici chiar în perioada crizei sanitare, atunci când nu au fost disponibile date statistice pentru evaluarea unor caracteristici ale economiei pentru această perioadă; (iii) metode econometrice care asigură o mai bună exploatare a informațiilor disponibile la nivelul celor două categorii de serii de date.

Cele două categorii de date statistice mai sus menționate sunt folosite pentru: (i) identificarea firmelor vulnerabile ca urmare a apariției crizei sanitare; (ii) măsurarea impactului crizei sanitare asupra volumului de activitate din economie, a numărului de salariați, a importurilor și exporturilor, atât pe ansamblul economiei, dar și pe sectoare de activitate. Evaluarea aspectelor mai sus menționate se realizează pentru perioada martie – aprilie 2020.

Pentru evaluarea impactului crizei sanitare asupra mediului economic din România pentru perioada mai – decembrie 2020 pot fi avute în vedere următoarele: (i) date statistice ce vor fi publicate în decursul lunilor următoare pentru caracterizarea mediului economic; (ii) studii de conjunctură realizate de statistica oficială sau de alte instituții; (iii) evoluțiile economice din celelalte țări europene consemnate prin indicatori statistici publicați de Eurostat; (iv) diverse evaluări privind impactul crizei sanitare asupra mediului economic realizate de organisme și instituții naționale și internaționale.

În anexa 2 sunt prezentate caracteristicile cercetărilor statistice special organizate de INS pentru evaluarea opiniei managerilor privind impactul crizei sanitare asupra volumului de activitate din economie, a numărului de salariați din economie, volumului importurilor și exporturilor de mărfuri din perioada martie – aprilie.

5.2. Prezentarea rezultatelor privind impactul crizei sanitare asupra importurilor și exporturilor

Pe baza datelor înregistrate la nivelul managerilor s-a realizat o distribuție a răspunsurilor privind impactul crizei sanitare la nivelul lunii martie 2020 asupra importurilor și exporturilor firmelor. Rezultatele obținute sunt prezentate în graficul din figura 8a. Acestea permit formularea următoarelor comentarii preliminare: (i) o pondere importantă a firmelor au considerat că efectul imediat al crizei sanitare se va resimți prin reducerea exporturilor (ponderea acestora a fost 32,0%) și exporturilor (ponderea acestora a fost 35%) cu până la 25%; (ii) o pondere semnificativă, de peste 20% dintre firme, consideră că la nivelul lunii martie firma nu va efectua exporturi. Ponderea firmelor care au apreciat că nu vor avea importuri este de numai 8%; (iii) un număr mare de firme au apreciat că nu pot avea o estimare cu privire la evoluția importurilor

(aproape 16% dintre firme). Cele două valori ne arată un nivel ridicat al incertitudinii importurilor și exporturilor cu impact mare și asupra activităților din lunile următoare; (iv) o pondere însemnată al firmelor au apreciat că exporturile și importurile se vor reduce cu mai mult de 50%; (v) există o parte importantă a firmelor, de peste 10%, care apreciază că exportul va crește. În același timp, ponderea firmelor care apreciază că în luna martie importul va crește este de aproape 15%.

Un aspect important al evaluării realizate a urmărit măsurarea riscului de contractare a volumului importurilor și exporturilor de mărfuri ca urmare a impactului crizei sanitare, pe categorii de firme grupate în funcție de numărul de salariați. În tabelul 2a sunt prezentate distribuțiile răspunsurilor evaluărilor realizate în rândul managerilor pe aceste categorii de firme, atât pentru importurile, cât și pentru exporturile de mărfuri. Rezultatele obținute permit formularea următoarelor comentarii: (i) pentru toate categoriile de firme, indiferent de numărul de salariați, exista la momentul realizării cercetării o mare incertitudine privind evaluarea impactului crizei sanitare asupra importurilor și exporturilor ce vor fi realizate de firmă în perioada următoare. Totuși, trebuie remarcat că incertitudinea cea mai mare se manifestă la importurile realizate de firmele cu un număr mic de angajați (sub 10 angajați). În acest caz aproape un sfert dintre firme nu au putut estima care va fi efectul crizei la nivelul activității din această perioadă; (ii) incertitudinea la toate categoriile de firme este mult mai mare pentru anticiparea efectelor crizei asupra importurilor, decât anticiparea efectelor asupra exporturilor; (iii) la export, firmele de dimensiuni mari, cu cel puțin 250 salariați, în peste 50% din cazuri anticipează o reducere a volumului exporturilor la nivelul acestei perioade; (iv) la toate categoriile de firme se remarcă ponderea relativă însemnată a managerilor firmelor care anticipează pentru această perioadă o creștere a importurilor de mărfuri. Remarcăm că peste 22% dintre firmele cu un număr de salariați cuprins între 50 – 249 de persoane au estimat o creștere a importurilor în perioada de criză.

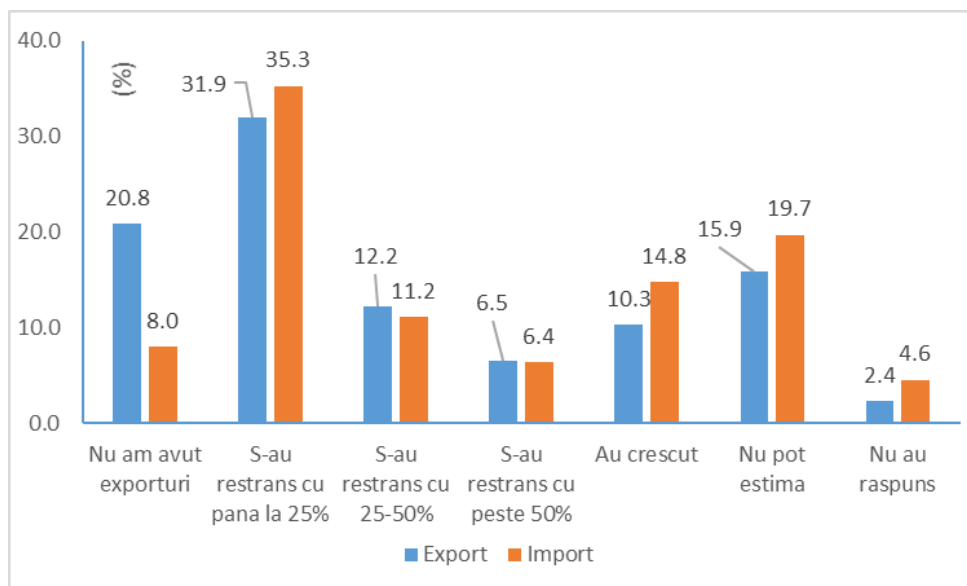

Figura 8a. Distribuția răspunsurilor managerilor privind impactul crizei sanitare la nivelul lunii martie 2020 asupra importurilor și exporturilor firmelor

Distribuțiile prezentate în tabelele 3a și 3b ne arată că nu există diferențe mari în anticiparea efectelor crizei dacă avem în vedere clasificarea firmelor după forma de proprietate, atât la nivelul perioadei martie - aprilie.

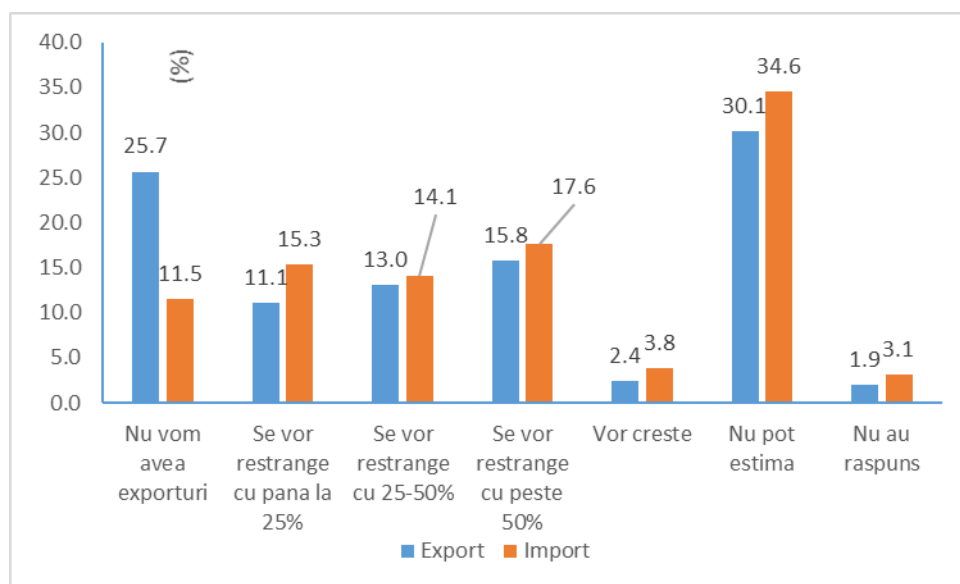

Figura 8b. Distribuția răspunsurilor managerilor privind impactul crizei sanitare la nivelul lunii aprilie 2020 asupra importurilor și exporturilor firmelor

Graficul din figura 8b prezintă distribuția răspunsurilor managerilor privind impactul crizei sanitare la nivelul lunii aprilie 2020 asupra importurilor și exporturilor firmelor. Comparând-o pe aceasta cu cea din figura 8a vom constata că: (i) o pondere mare a managerilor nu au putut estima în ce măsură volumul de activitate va fi diminuat pe parcursul lunii aprilie; (ii) în luna aprilie, comparativ cu luna anterioară, se anticipează o creștere a ponderii firmelor care nu vor realiza activități de exporturi și de importuri; (iii) menținând aceeași comparație se constată că în luna aprilie va crește ponderea firmelor care anticipează o reducere a volumului exporturilor și importurilor de mărfuri.

Tabelul 2a. Distribuția evaluărilor managerilor pe grupe de firme constituite după mărime pentru luna martie (%)

	Export					Import				
	Total	0-9	10-49	50-249	>= 250	Total	0-9	10-49	50-249	>= 250
Nu am avut exporturi	20.8	25.6	38.0	20.0	15.0	8.0	30.8	11.3	7.7	5.5
S-au restrâns cu până la 25%	31.9	20.5	17.4	31.7	38.2	35.3	17.9	25.8	34.2	41.0
S-au restrâns cu 25-50%	12.2	7.7	10.8	9.6	15.9	11.2	7.7	10.3	9.3	13.9
S-au restrâns cu peste 50%	6.5	12.8	7.0	7.9	4.5	6.4	2.6	5.6	8.2	5.1
Au crescut	10.3	15.4	8.9	10.9	9.9	14.8	15.4	22.5	15.9	10.7
Nu pot estima	15.9	12.8	15.5	17.5	14.2	19.7	23.1	17.4	20.6	19.3
Nu au răspuns	2.4	5.1	2.3	2.3	2.3	4.6	2.6	7.0	4.1	4.5
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Tabelul 2b. Distribuția evaluărilor managerilor pe grupe de firme constituite după mărime pentru luna aprilie (%)

	Export						Import					
	Total	Mil. Lei	0-9	10-49	20-249	>= 250	%	Mil. Lei	0-9	10-49	20-249	>= 250
Aprilie 2020	25.7	5.2	30.8	43.7	24.5	20.0	8.0	4.0	30.8	11.3	7.7	5.5
Nu vom avea exporturi	25.7	5.2	30.8	43.7	24.5	20.0	8.0	4.0	30.8	11.3	7.7	5.5
Se vor restrânge cu până la 25%	11.1	14.8	5.1	5.2	10.9	13.9	35.3	41.8	17.9	25.8	34.2	41.0
Se vor restrânge cu 25-50%	13.0	25.5	5.1	9.4	13.3	14.2	11.2	17.1	7.7	10.3	9.3	13.9
Se vor restrânge cu peste 50%	15.8	22.1	7.7	12.2	15.5	18.2	6.4	3.4	2.6	5.6	8.2	5.1
Vor crește	2.4	2.0	5.1	0.5	2.0	3.3	14.8	12.2	15.4	22.5	15.9	10.7
Nu pot estima	30.1	29.6	38.5	26.3	32.1	28.8	19.7	18.0	23.1	17.4	20.6	19.3
Nu au răspuns	1.9	0.8	7.7	2.8	1.6	1.7	4.6	3.3	2.6	7.0	4.1	4.5
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Tabelul 3a. Distribuția răspunsurilor managerilor pe grupe de firme constituite după forma de proprietate pentru luna martie

	Export			Import		
	Forma de proprietate			Forma de proprietate		
	romanesc	mixt	strain	romanesc	mixt	strain
Nu am avut exporturi	25.3	18.0	19.3	12.6	12.6	4.9
S-au restrâns cu până la 25%	27.6	29.5	34.4	29.9	33.9	38.0
S-au restrâns cu 25-50%	12.4	13.1	11.9	9.7	10.9	11.9
S-au restrâns cu peste 50%	10.1	10.4	4.1	9.2	7.1	5.0
Au crescut	10.8	8.7	10.4	16.6	10.9	14.8
Nu pot estima	11.7	16.9	17.6	17.5	20.2	20.7
Nu au răspuns	2.1	3.3	2.4	4.6	4.4	4.6
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Tabelul 3b. Distribuția răspunsurilor managerilor pe grupe de firme constituite după forma de proprietate pentru luna aprilie

	Export			Import		
	Forma de proprietate			Forma de proprietate		
	romanesc	mixt	strain	romanesc	mixt	strain
Aprilie 2020						
Nu vom avea exporturi	30.8	25.7	23.3	15.9	17.5	8.3
Se vor restrânge cu până la 25%	9.9	11.5	11.6	13.6	19.7	15.3
Se vor restrânge cu 25-50%	9.0	12.0	15.1	11.3	10.4	16.2
Se vor restrânge cu peste 50%	18.6	17.5	14.1	19.1	15.8	17.3
Vor crește	2.8	1.1	2.5	5.1	2.2	3.5
Nu pot estima	26.7	30.6	31.6	31.7	32.2	36.3
Nu au răspuns	2.3	1.6	1.8	3.4	2.2	3.1
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

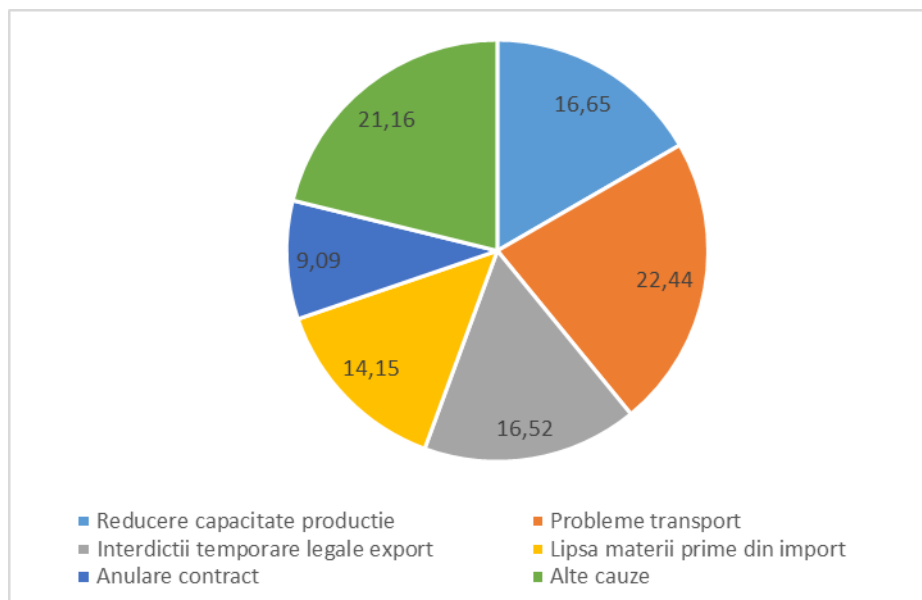

Figura 9. Evaluarea cauzelor care pot contribui la diminuarea importurilor și exporturilor în perioada martie – aprilie 2020

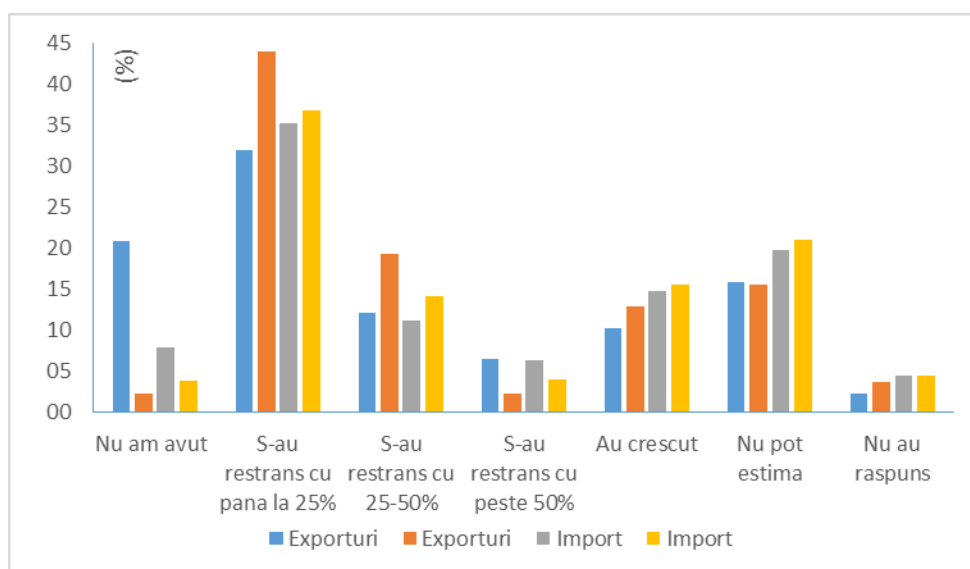

Figura 10. Evaluarea efectelor crizei sanitare asupra importurilor și exporturilor firmelor (total firme și cele care dețin 50% din volum)

În evaluarea impactului crizei sanitare asupra volumului importurilor și exporturilor trebuie avută în vedere și cota de piață a fiecărei firme. Din acest motiv sunt analizate evaluările realizate de managerii firmelor care împreună realizează 50% din importurile, respectiv exporturile României. În graficul din figura 10 sunt prezentate distribuțiile răspunsurilor privind evaluările la

nivelul întregului eșantion, precum și pentru grupul de firme care asigură împreună 50% din importurile și exporturile de mărfuri. Atât la importuri, cât și la exporturi cele mai afectate sunt firmele care au cota cea mai mare de piață: aproape 45% din firmele cu cota mare de piață au estimat o reducere a exportului cu până la 25%; o pondere mare de 35% a acestor firme au apreciat aceeași reducere a volumului importurilor în luna martie; o pondere mare, de aproape 20%, a firmelor cu o cotă mare în exportul României, estimează o reducere a exporturilor în luna martie cu valori cuprinse între 25 – 50%.

Pentru evaluarea dimensiunii contracției se iau în considerare evaluările managerilor ce au fost consemnate în chestionarele aplicate acestora, precum și volumul importurilor și exporturilor realizate de firmele incluse în eșantion din perioada ianuarie 2019 – ianuarie 2020. În tabelul 3 sunt prezentate structurile pentru volumul total al importurilor și exporturilor firmelor pe variantele de răspuns propuse în chestionar. Calcularea acestor ponderi se realizează separat pentru toate firmele, precum și pentru cele care realizează 50% din exportul, respectiv importul de mărfuri.

Tabelul 3. Distribuția importurilor și exporturilor din luna martie 2019 pe variante de evaluare a impactului crizei sanitare la nivelul lunii martie 2020 (%)

	Toate firmele		Dețin 50% din	
	Export	Import	Export	Import
Nu am avut exporturi	1.9	4.0	0.7	3.5
S-au restrans cu până la 25%	34.0	41.8	33.3	43.0
S-au restrâns cu 25-50%	32.3	17.1	37.4	18.2
S-au restrâns cu peste 50%	2.3	3.4	0.8	2.7
Au crescut	10.9	12.2	8.9	11.5
Nu pot estima	17.0	18.0	17.5	17.9
Nu au răspuns	1.7	3.3	1.5	3.1
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

Rezultatele din tabel întăresc concluziile formulate până acum cu privire la impactul crizei sanitare asupra importurilor și exporturilor de mărfuri la nivelul lunii martie. Totuși, pe baza acestor date, subliniem următoarele: (i) există un număr semnificativ de firme mici care nu au mai realizat activitate de comerț exterior la nivelul lunii martie; (ii) în egală măsură, un număr de firme mici au găsit mijloace pentru creșterea activității de comerț exterior în luna martie; (iii) contracția importantă a importurilor și exporturilor de mărfuri se datorează restrângerii activității cu valori cuprinse între 25 – 50% a unor firme mari. Astfel, firme care în trecut realizau peste

37% din exportul marilor firme și-au redus activitatea într-o mare măsură, la nivelul cotei specificate; (iv) incertitudinea este o altă caracteristică a activității în domeniul comerțului exterior ca urmare a efectelor crizei sanitare. Operatorii economici care în trecut asigurau în jur de 17% din volumul de activitate au precizat că nu pot realiza o anticipare a efectelor crizei sanitare asupra activității lor la nivelul lunii martie.

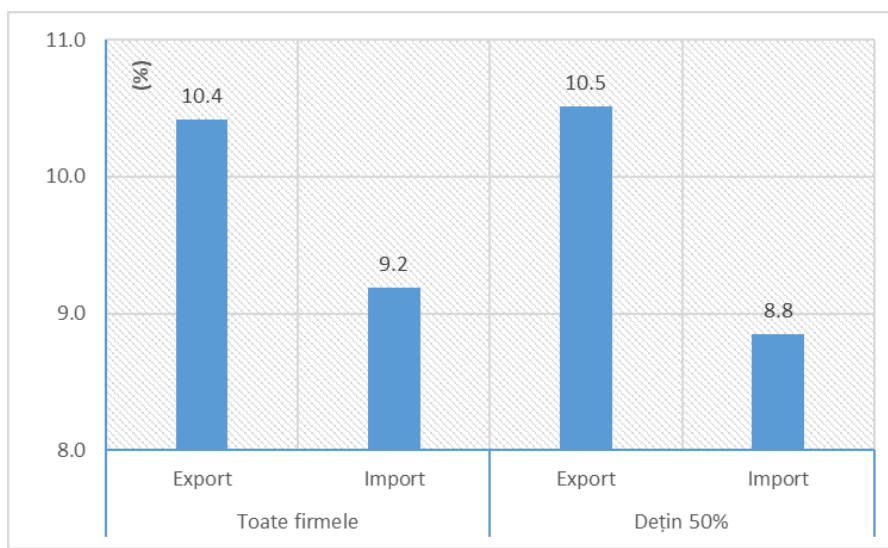

Figura 11. Estimarea contracției importurilor și exporturilor în luna martie 2020 în raport cu aceeași lună din anul 1990 (scenariu optimist)

Datele prezentate în tabelul 3 permit estimarea dimensiunii contracției totale a importurilor și exporturilor la nivelul lunii martie ca urmare a crizei sanitare. Estimarea contracției se realizează într-un scenariu median, la nivelul tuturor agenților economici și separat pentru firmele mari care în trecut aveau 50% din volumul de activitate din comerțul exterior al României. Rezultatele obținute ce sunt prezentate în graficul din figura 4 scot în evidență următoarele: (i) contracția, în scenariul optimist, este mai mare cu 2pp la importul de mărfuri în raport de export. În aceste condiții, la nivelul lunii martie se anticipează o reducere a deficitului balanței comerciale cu mărfuri la nivelul lunii martie a.c., dar acesta va rămâne în zona negativă; (ii) dimensiunea contracției este greu de anticipat pentru firmele de dimensiuni mari, care realizează 50% din activitatea de comerț exterior. Orice import realizat de o firmă din această categorie poate schimba nivelul de contracție al volumului de mărfuri importat.

Rezultatele obținute în urma acestei cercetări permit formularea următoarelor concluzii generale privind activitatea de comerț exterior cu mărfuri: contracția importurilor la nivelul lunii

martie va fi cu mult mai mică decât cea a importurilor; luând în considerare volumul exporturilor din luna martie 2019 și evaluările managerilor anticipăm o contracție a exportului într-o proporție de 10-15% în raport cu aceeași lună din anul anterior, atât în scenariul optimist, cât și în cel pesimist; pe fondul importurilor unor produse necesare combaterii crizei sanitare se estimează o reducere a volumului importurilor în luna martie a.c. față de aceeași lună din anul trecut într-o proporție de 1-5%, în scenariul optimist și între 5-10% într-un scenariu pesimist; anticipăm o contracție a importurilor și exporturilor de mărfuri în luna aprilie cu mult mai mare decât cea din luna martie; o revenire la valorile importurilor și mai ales a exporturilor la nivelul celor care au fost înainte de criza sanitară anticipăm să se realizeze cel mai devreme în luna septembrie; anticipăm că deficitul comercial se va menține în această perioadă în zona negativă.

5.3. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra volumului de activitate

Caracteristicile cercetării realizate pentru evaluarea impactului crizei sanitare asupra volumului de activitate din economie din perioada martie – aprilie sunt prezentate în anexa 2. Evaluarea nivelului de reducere a cifrei de afaceri se realizează raportându-ne la: cifra de afaceri din luna martie, respectiv aprilie (în acest caz se elimină eventuala sezonalitate, dar nu se ține seama de evoluțiile din perioada martie 2019 – ianuarie 2020); cifra de afaceri realizată de fiecare firmă în luna ianuarie 2020 (ultima dată statistică disponibilă la INS); valoarea medie lunară a cifrei de afaceri din perioada ianuarie 2019 – ianuarie 2020.

Rezultatele obținute în cele trei scenarii sunt prezentate în graficul din figura 12.

În toate cele trei scenarii impactul negativ este mai mare la nivelul lunii aprilie 2020 în raport cu luna precedentă. În aprecierea acestor evaluări trebuie avut în vedere faptul că, chestionarul a fost aplicat agenților economici, în perioada 16 - 17 martie a.c., înaintea aplicării și altor măsuri pentru combaterea COVID – 19.

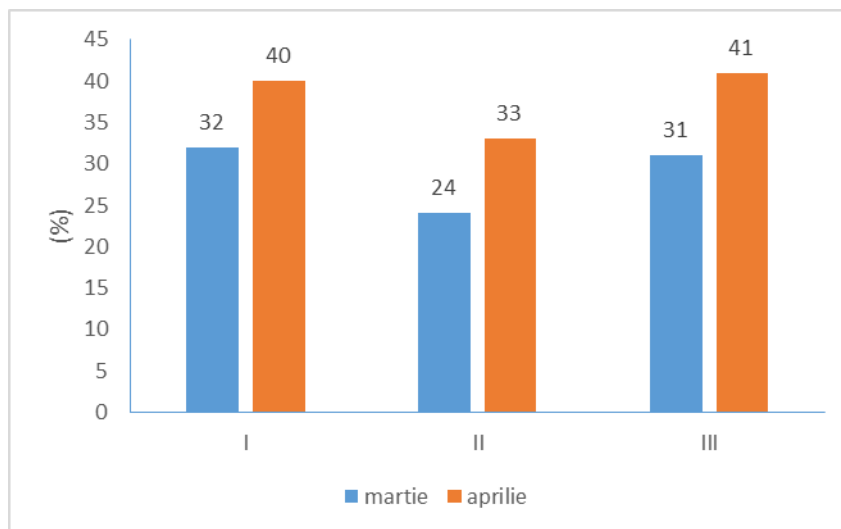

Figura 12. Estimarea dimensiunii pierderilor la nivelul lunilor martie, respectiv aprilie 2020

Datele disponibile permit estimarea dimensiunii contracției cifrei de afaceri la nivelul sectoarelor de activitate pentru cele două luni. Rezultatele prezentate în tabelul 4 ne arată o reducere mare în domeniul *Hotelurilor și restaurantelor* (84%), *Activităților de spectacole, culturale și recreative* (75%), *Tranzacțiilor imobiliare* (47%) etc. Din rezultatele obținute putem aprecia că, scăderile cifrei de afaceri, pe total și pe sectoare de activitate, sunt cu mult mai mari în luna aprilie în raport cu luna martie. În evaluarea rezultatelor estimate pentru luna aprilie trebuie avut în vedere că aplicarea chestionarului managerilor s-a realizat în primele două săptămâni de la apariția crizei sanitare. Din acest motiv, estimările la nivelul lunii aprilie pot fi privite ca fiind unele optimiste din punctul de vedere al managerilor.

Unul dintre aspectele relevate de cercetarea statistică realizată pentru evaluarea impactului epidemiei de COVID-19 asupra volumului activității economice este nivelul ridicat al incertitudinii cu privire la viitorul afacerilor în perioada martie – aprilie 2020 și creșterea acesteia în luna aprilie față de luna martie 2020. Astfel, dacă în luna martie 2020, o pondere de 21,2% din agenții economici nu puteau estima modul în care vor evolua afacerile lor în luna aprilie, ponderea acestora a crescut la 34,3%. Creșterea se explică în principal: (i) pe seama reducerii ponderii agenților economici care nu prevedeau o restrângere a activității economice, de la 12,9% în martie 2020 la 6,4% în aprilie 2020; (ii) și a ponderii agenților economici care estimează o restrângere a volumului de activitate cu până la 25% de la 14,3% în martie 2020 la 7,7% în aprilie 2020.

Tabelul 4. Evaluarea contracției cifrei de afaceri pe sectoare de activitate

		Martie	Aprilie
C	Industria prelucrătoare	31.7	40.6
F	Construcții	34.1	44.4
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul	31.4	35.9
H	Transport și depozitare	35.6	41.9
I	Hoteluri și restaurante	77.8	83.6
J	Informații și comunicații	22.2	27.5
L	Tranzacții imobiliare	35.8	46.9
M	Activități profesionale, științifice și tehnice	37.7	43.7
N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	30.5	39.8
R	Activități de spectacole, culturale și recreative	66.6	75.4
S	Alte activități de servicii	61.5	66.7
	Total	32.0	40.0

Luând în considerare ponderea non răspunsurilor de 28,63% în aprecierea volumului de activitate din luna martie și de 28,6% în luna aprilie 2020, rezultă că mai mult de 50% din agenții economici în martie și 62,9% în aprilie nu pot face o estimare a evoluției volumului lor de activitate.

Pe de altă parte, aceeași cercetare statistică arată tendința de accentuare a impactului negativ a epidemiei de COVID-19 asupra volumului de activitate a agenților economici care au putut estima magnitudinea restrângerii activității. Astfel, ponderea agenților economici care nu prevedeau o restrângere a activității se reduce cu 8,6% în aprilie față de nivelul de 26,1% din luna precedentă, în timp ce ponderea celor care estimau o restrângere de până la 25% se micșorează cu 7,8% în aprilie față de valoarea 28,7%, înregistrată în martie 2020.

În același timp ponderea celor a căror activitate se restrânge cu mai mult de 25% crește de la 33,3% în martie 2020 la 45,0% în aprilie 2020, iar rata închiderilor unităților se majorează de la 9,8% în martie 2020 la 13,8% în aprilie 2020.

Impactul epidemiei de COVID-19 asupra volumului de activitate al **Industriei prelucrătoare** crește odată cu extinderea orizontului de timp. Incertitudinea este trăsătura principală a estimărilor privind volumul de activitate întrucât ponderea celor care nu pot estima direcția viitoare spre care se îndreaptă activitatea se majorează de la 24,5% în martie 2020, la 40,1% în aprilie 2020. Creșterea incertitudinii evoluției activității în acest sector este determinată

de modificări în categoria celor care estimau că activitatea nu se va restrânge (-9,8pp în aprilie față de nivelul din martie) și în categoria celor care estimau o restrângere a activității de până la 25% (-8,9pp în aprilie față de nivelul din martie).

Între subsectoarele industriei prelucrătoare cele mai afectate de incertitudinea privind evoluția volumului de activitate la data realizării cercetării statistice sunt: *Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor; Fabricarea altor mijloace de transport; Fabricarea echipamentelor electrice; Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații; Industria metalurgică; Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice.*

După cum se observă toate aceste activități ale industriei prelucrătoare sunt într-un fel sau altul legate de lanțurile de furnizare internaționale afectate de „închiderile” decretate de diverse țări afectate la rândul lor de COVID-19. Dacă în martie 2020, la nivelul industriei prelucrătoare, dintre agenții economici care au putut estima evoluția volumul de activitate, o pondere de 33,5% prevedeau o restrângere de până la 25% a activității și 30,2 % nu estimau modificări, în aprilie 2020 aceste ponderi erau mai mici cu 9,8% la prima categorie și 13,9 % la cea de-a doua. În același timp, ponderea agenților economici care prevedeau o restrângere a volumului de activitate de peste 25% era mai mare cu 19,4% în aprilie față de martie 2020, iar procentul celor care estimau o încetare a activității creștea cu 4,2pp în același interval.

Sectorul transporturilor și depozitarii este la momentul realizării cercetării statistice, unul dintre cele mai afectate de incertitudinile legate de impactul epidemiei de COVID-19 asupra volumului de activitate. Astfel, ponderea agenților economici din sector care nu pot face estimări privind evoluția volumului de activitate se majorează de la 25,9 % în martie la 40,1% în aprilie 2020 prin reducerea numărului acelor agenți economici care aveau o viziune asupra evoluției volumului de activitate în martie, cu excepția acelor care previzionau închiderea activității. Din perspectiva agenților economici care dețineau date care să le permită să facă o estimare a evoluției volumului de activitate în perioada martie - aprilie 2020, ponderea agenților economici care nu prevedeau o reducere a volumului de activitate, precum și a celor care estimau o restrângere de activitate cu până la 25% s-a micșorat în aprilie 2020. În aceeași perioadă, dintre agenții economici care puteau să-și estimeze evoluția volumului de activitate, o pondere de 52,5% prevedeau în aprilie 2020 o restrângere a activității cu mai mult de 25% față de numai 44,4% în martie 2020.

Impactul epidemiei de COVID-19 asupra volumului de activitate în **sectorul construcțiilor** are două caracteristici: pe de o parte, incertitudinea evoluției afacerilor care crește odată cu extinderea orizontului de timp; iar pe de altă parte, creșterea ponderii afacerilor care sunt afectate de restrângerea cu mai mult de 25% din volumul activității sau închiderea acestora.

Astfel, la nivelul tuturor agenților economici din sector incluși în cercetarea statistică, ponderea agenților care nu pot estima evoluția volumului de activitate crește de la 21,6% în martie la 33,1% în aprilie 2020, prin reducerea ponderii celor care nu estimau un impact sau estimau un impact de până la 25% din volumul activității. Dintre agenții economici care au putut estima un impact al epidemiei de COVID -19 asupra volumului de activitate în aprilie 2020, o pondere egală cu 61,4% dintre aceștia au previzionat o restrângere a volumului de activitate cu mai mult de 25% sau închiderea activităților față de numai 39,2 % în martie.

În sectorul comerțului cu amănuntul impactul epidemiei de COVID-19 asupra volumului de activitate este la un nivel apropiat mediei pe economie, deși cercetarea statistică a fost efectuată înainte de deciziile privind închiderea unor unități comerciale, altele decât cele alimentare sau farmacii. Astfel, ponderea agenților economici care nu puteau estima impactul epidemiei asupra volumului de activitate a crescut de la 20,7% în martie la 32,6 % în aprilie 2020, prin reducerea ponderii agenților economici care estimau o menținere sau un impact de până la 50% din volumul de activitate. Dintre agenții economici din sector care au putut estima o evoluție pentru volumul de activitate în aprilie 2020, o pondere de 21,6% prevedeau închiderea activității sau o restrângere a acesteia cu mai mult de 25% față de 22,1% în martie 2020.

În sectorul de *hoteluri și restaurante* impactul epidemiei de COVID-19 este dominat de aceeași incertitudine în estimarea evoluției viitoare și de previziunea cu privire la închiderea totală a activității. Astfel, din totalul agenților economici incluși în cercetarea statistică nu puteau estima evoluția volumului de activitate o pondere de 11,7 % în martie, respectiv 27,8% în aprilie 2020. Dublarea ponderii agenților economici cu viziune incertă asupra afacerilor s-a datorat predominant modificării viziunii celor care prevedeau fie închiderea activității (diferență de 5,1 pp în aprilie față de martie 2020), fie o restrângere mai mare de 50,0% a volumului activității (diferență de 6,1 pp în aprilie față de martie 2020). Dintre agenții economici din sector care au putut face o estimare a impactului epidemiei de COVID 19 asupra volumului de activitate în aprilie 95,4% au prevăzut o restrângere a activității de peste 25% sau închidere, față de 92,9% în martie 2020.

5.4. Analiza evoluției numărului de salariați din România în perioada martie - aprilie 2020 ca urmare a epidemiei COVID-19

Inițial, în luna martie, 40,2% dintre agenții economici incluși în cercetarea statistică au optat pentru menținerea numărului de salariați și numai 17,3% au avut o viziune incertă asupra modului cum vor aborda problema salariaților. În luna aprilie 2020 însă incertitudinea cu privire la abordarea problemei salariaților crește la un procent de 30,7% dintre agenți, în timp ce ponderea celor care prevăd conservarea numărului de salariați se reduce la 24,9%. Dintre agenții economici care au putut estima impactul epidemiei de COVID-19 asupra numărului de salariați în martie, 74,6% dintre ei prevedeau menținerea numărului de salariați, în timp ce în aprilie 2020 numai 61,2 % au exprimat aceeași opinie. În același timp, în aprilie 2020 un procent egal cu 37,4% din agenții economici care au opinat în legătură cu evoluția numărului de salariați prevăd o reducere a numărului de salariați.

5.5. Evaluarea impactului crizei sanitare asupra activității economice în perioada martie - aprilie 2020 pe categorii de firme

Evaluarea efectelor crizei sanitare asupra mediului economic se recomandă să se realizeze și pe categorii de firme clasificate în raport cu volumul cifrei de afaceri. În graficul din figura 13 se prezintă distribuția firmelor în raport cu nivelul de contractare a cifrei de afaceri în lunile martie, respectiv aprilie ca urmare a crizei sanitare care a fost declanșată la începutul lunii martie. Pentru definirea celor două distribuții sunt folosite numai răspunsurile managerilor care au indicat unul din cele patru răspunsuri care indică o contracție a volumului de activitate.

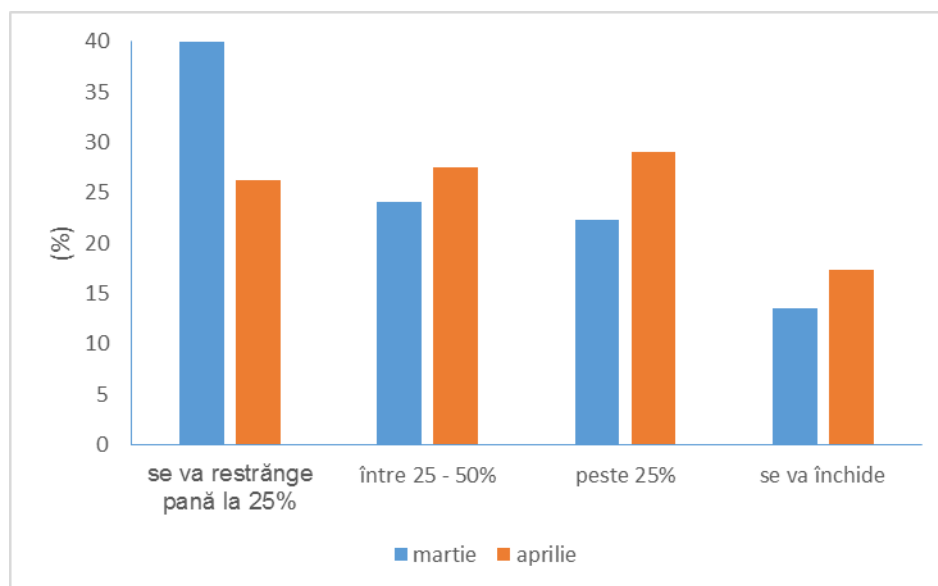

Figura 13. Distribuția agenților economici în raport cu nivelul de risc la care sunt expuși în lunile martie și aprilie ca urmare a crizei sanitare

În tabelele 5 și 6 sunt prezentate rezultatele prelucrării răspunsurilor agenților economici care au formulat o opinie cu privire la evoluția activității economice în lunile martie și aprilie. Evaluările sunt realizate la nivelul fiecărei luni, pe fiecare din cele patru niveluri de risc: volumul de activitate se reduce cu până la 25%, volumul se va reduce cu valori cuprinse între 25 și 50%, reducerea va fi mai mare de 50% și, ultimul nivel, cel al închiderii unității economice. Clasificarea firmelor se realizează în raport cu numărul de angajați și cifra de afaceri înregistrate la nivelul lunii ianuarie 2020.

Rezultatele obținute ne semnalează, în principal, următoarele: (i) cele mai afectate de criză vor fi unitățile economice cu un număr mic de angajați (clasele de unități cu mai puțin de 10 angajați și cele care au un număr de personal cuprins între 10 și 49). Astfel, din totalul unităților care au semnalat o reducere a volumului de activitate cu până la 25% în luna martie au fost unitățile cu mai puțin de 49 de angajați și o cifră de afaceri mai mică de 1 milion lei; (ii) la nivelul lunii martie agenții economici de dimensiuni mari, cu un număr de angajați mai mare de 250 de salariați, au semnalat și aceștia o reducere a volumului de activitate de până la 25%. Ponderea acestei categorii de unități economice care au semnalat această perspectivă este de peste 22%. Aceeași tendință este valabilă și pentru luna aprilie; (iii) unitățile economice cu un număr redus de salariați (până la 50) sunt supuse riscurilor de nivel 2, 3 și 4. Astfel, trebuie menționat că peste 64% dintre unitățile economice care au semnalat perspectiva închiderii se află în această

clasă; (iv) datele din tabelul 5 ne arată o perspectivă mai sumbră, la nivelul lunii aprilie, pentru agenții economici cu un număr mic de salariați și care au o cifră mică de afaceri.

Tabelul 5. Repartizarea unităților economice pentru fiecare categorie de risc evaluat pentru luna martie 2020

Nivelul riscului 1: Situația economică se va restrânge cu până la 25%					40,0 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	20.7 ²	4.8	0.3	0.1	25.9
100 mii - 1 milion lei	6.6	21.9 ²	4.4	0.3	33.1
1-10 milioane	1.0	6.3	9.9	10.5 ²	27.6
10 milioane și peste	0.4	0.2	1.2	11.6 ²	13.4
	28.6	33.2	15.8	22.4	100.0
Nivelul riscului 2: Situația economică se va restrânge între 25 - 50%					24,1 ¹
	1-9 salariați	10_49 de salariați	50_249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	27.8 ²	4.9	0.3	0.1	33.0
100 mii - 1 milion lei	9.1	25.7 ²	2.5	0.1	37.4
1-10 milioane	0.9	6.1	8.0	7.9	22.9
10 milioane și peste	0.1	0.4	0.7	5.5	6.7
	37.9	37.0	11.4	13.7	100.0
Nivelul riscului 3: Situația economică se va restrânge cu peste 50%					22,3 ¹
	1-9 salariați	10_49 de salariați	50_249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	32.3 ²	6.5	0.0	0.0	38.8
100 mii - 1 milion lei	9.2	25.3 ²	3.7	0.1	38.4
1-10 milioane	0.4	5.7	6.5	4.4	17.1
10 milioane și peste	0.3	0.1	0.3	5.0	5.7
	42.2	37.7	10.5	9.5	100.0
Nivelul riscului 4: Se va închide activitatea					13,6 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	38.8 ²	8.6	0.2	0.0	47.7
100 mii - 1 milion lei	7.7	25.6 ²	2.8	0.0	36.0
1-10 milioane	0.5	1.6	5.3	4.7	12.1
10 milioane și peste	0.7	0.0	0.0	3.5	4.2
	47.7	35.8	8.4	8.1	100.0

1. Ponderea unităților economice care se încadrează în nivelul de risc, în totalul unităților incluse în cele patru niveluri de risc; 2. Sunt marcate categoriile de unități economice cu nivelul de vulnerabilitate cel mai mare pe fiecare nivel de risc

Tabelul 6. Repartizarea unităților economice pentru fiecare categorie de risc evaluat pentru luna aprilie 2020

Nivelul riscului 1: Situația economică se va restrânge cu până la 25%					26,2 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	20.8 ²	3.5	0.3	0.0	24.6
100 mii - 1 milion lei	8.5	21.8 ²	4.0	0.9	35.2
1-10 milioane	0.4	6.2	11.1	11.1 ²	28.9
10 milioane și peste	0.4	0.4	0.6	9.8 ²	11.3
	30.2	32.0	16.0	21.8	100.0
Nivelul riscului 2: Situația economică se va restrânge între 25 - 50%					27,5 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	23.2 ²	4.7	0.4	0.0	28.4
100 mii - 1 milion lei	8.0	23.6 ²	4.2	0.0	35.8
1-10 milioane	1.5	4.9	7.5	9.5	23.5
10 milioane și peste	0.6	0.4	1.5	9.9	12.4
	33.2	33.7	13.7	19.4	100.0
Nivelul riscului 3: Situația economică se va restrânge între peste 50%					29,0 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	30.6 ²	4.9	0.0	0.0	35.5
100 mii - 1 milion lei	8.2	23.4 ²	2.9	0.1	34.7
1-10 milioane	0.8	7.0	7.7	6.0	21.5
10 milioane și peste	0.3	0.3	0.5	7.3	8.3
	39.9	35.6	11.1	13.4	100.0
Nivelul riscului 4: Se va închide activitatea					17,3 ¹
	1-9 salariați	10-49 de salariați	50-249 de salariați	250 de salariați și peste	Total
sub 100 mii lei	37.7 ²	7.5	0.4	0.2	45.8
100 mii - 1 milion lei	9.3	25.1 ²	2.6	0.0	37.0
1-10 milioane	0.4	1.8	6.2	6.2	14.5
10 milioane și peste	0.2	0.0	0.0	2.4	2.6
	47.6	34.4	9.3	8.8	100.0

1. Ponderea unităților economice care se încadrează în nivelul de risc, în totalul unităților incluse în cele patru niveluri de risc; 2. Sunt marcate categoriile de unități economice cu nivelul de vulnerabilitate cel mai mare pe fiecare nivel de risc

6. Studiu de conjunctură pentru previzionarea activității în perioada mai – iulie 2020

Institutul Național de Statistică prin suportul financiar al Comisiei Europene realizează Ancheta de conjunctură pentru analiza calitativă a tendinței anumitor sectoare de activitate (industria prelucrătoare, construcții, comerț cu amănuntul și servicii) pe termen scurt și mediu [Comunicat de presă nr. 110/28/4/2020]. Evaluarea opiniei managerilor cu privire la evoluția economică se realizează cu ajutorul unei scale de măsură cu trei itemi: negativ, neutru și pozitiv.

Pe baza prelucrării rezultatelor înregistrate de la manageri se calculează soldul conjunctural procentual (SCP) pe baza relației:

SCP = procentul răspunsurilor pozitive – procentul răspunsurilor negative

Pentru realizarea cercetării statistice s-a recurs la un eșantion reprezentativ care garantează o eroare maximă la nivel de sector de $\pm 5\%$. Eșantionul este repartizat pe sectoare astfel: 2305 unități din industria prelucrătoare, 1233 unități din construcții, 2485 de unități din comerțul cu amănuntul și 2824 de unități din domeniul serviciilor.

Rezultatele cercetării statistice dau o imagine privind evoluțiile din cele patru sectoare de activitate pentru perioada mai – iulie 2020. În urma prelucrării datelor sunt formulate următoarele comentarii:

- **În industria prelucrătoare**, întrucât $SCP=70\%$, fiind cu mult mai mare decât 40% , managerii firmelor se așteaptă la o scădere a volumului producției în perioada care urmează. Cele mai afectate unități de producție se preconizează a fi cele pentru fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului ($SCP=-97\%$) și fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor ($SCP=-91\%$). Studiul realizat preconizează o reducere a salariiților din acest sector de activitate ($SCP=40\%$), iar prețurile vor rămâne constante ($SCP=0\%$);
- **În domeniul construcțiilor** se anticipează o reducere a volumului de activitate în perioada care urmează ($SCP=-57\%$), o scădere a numărului de salariați ($SCP=-40\%$) și o scădere moderată a prețurilor ($SCP=-10\%$);
- **În domeniul comerțului cu amănuntul** în perioada mai – iulie se previzionează o contracție semnificativă a volumului de activitate ($SCP=-58\%$), o scădere a numărului de salariați ($SCP=-35\%$) și o creștere moderată a prețurilor ($SCP=+16\%$);
- **În domeniul Serviciilor** se preconizează pentru următoarele trei luni o scădere accentuată al volumului acestora ($SCP=-62\%$). Scăderile cele mai mari sunt pentru *activitățile de creație și interpretare artistică, hotelurilor și a altor facilități de cazare, de activitățile agențiilor turistice și ale tur-operatorilor și de activitățile sportive, recreative și distractive* (în toate cazurile cu valori ale SCP mai mari de -95%). Pentru acest sector se estimează o scădere a numărului de salariați ($SCP=-37\%$) și se preconizează o scădere moderată a prețurilor ($SCP=-14\%$).

Nivelul de contractare al economiei este direct legat de durata închiderii totale sau parțiale a activității economice din sectoarele importante ale economiei, de stimularea pe termen scurt a consumului populației, de dezvoltarea unui plan de investiții majore în infrastructura de transporturi, stimularea dezvoltării producției la nivel local cel puțin pentru mărfurile pentru care există materie primă și piețe de desfacere.

Dimensiunea contracției economiei este și în raport cu întinderea perioadei postpandemie în care se asigură trecerea de la economia afectată de criza sanitară la o economie care funcționează în condiții normale. Aplicarea celor mai potriviți stimulii în perioada postpandemie poate duce la reducerea dimensiunii acestei perioade și la dezvoltarea producției locale care să stimuleze consumul populației pentru aceste produse, și implicit să diminueze importul unor produse.

Asigurarea protecției sociale a unor categorii de persoane este esențială pentru a reduce riscul creșterii inegalităților sociale și a numărului de persoane aflate în stare de sărăcie. Cel mai bun mijloc pentru a contracara creșterea inegalităților sociale este de a întreprinde măsuri pentru protejarea locurilor de muncă și menținerea ratei șomajului la un nivel cât mai mic posibil.

7. Evaluari pe plan internațional a impactului COVID-19 asupra mediului economic

7.1. Evaluarea impactul la nivel mondial la momentul apariției crizei sanitare numai în țările din Asia

Conform Fondului Monetar Internațional (<https://blogs.imf.org/2020/03/04/potential-impact-of-the-coronavirus-epidemic-what-we-know-and-what-we-can-do/> accesat la 14.03.2020), COVID-19 a generat o stare de incertitudine la nivel global, în special datorită faptului că nu se cunoaște când se va reînfrâna epidemia. De asemenea, conform aceleiași surse, impactul epidemiei se manifestă atât asupra cererii cât și a ofertei din economie:

- Oferta va fi afectată din cauza morbidității și mortalității dar și din cauza eforturilor de restrângere a epidemiei prin izolare la domiciliu, limitare a mobilității, costuri mai ridicate pentru afaceri din cauza lanțului de aprovizionare restrâns și înăsprirea condițiilor de creditare;
- Cererea va fi afectată din cauza incertitudinii, comportamentului precaut, al costurilor financiare crescute și a reducerii bugetului alocat consumului dar și datorită măsurilor de restrângere a epidemiei prin izolare la domiciliu.

Conform declarației doamnei Kristalina Georgieva, director general FMI, mai multe scenarii pot fi definite în funcție de cât de repede virusul este restrâns și cât de repede economiile țărilor afectate se întorc la normal (<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/02/22/pr2061-remarks-by-kristalina-georgieva-to-g20-on-economic-impact-of-covid-19> accesat 14.03.2020).

- După estimările FMI, economia chineză se întoarce la normal în al doilea trimestru al anului 2020 iar, rata de creștere va fi cu 0,4pp mai mică față de estimarea din luna ianuarie. La nivel mondial, rata de creștere se reduce cu 0,1pp față de estimările FMI publicate în ianuarie 2020.
- Se remarcă faptul că există și scenarii mai pesimiste, în care răspândirea virusului va fi mai accentuată și epidemia va persista mai mult timp. În aceste condiții, o atenție deosebită trebuie acordată țărilor cu un sistem de sănătate precar.

Conform Comisiei Europene “*scăderea prognozată de 20-25 % în sectorul transportului maritim mondial va avea un impact pe măsură asupra sectorului terminalelor portuare*”. (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/economy_ro accesat 14.03.2020).

OECD a revizuit ratele de creștere la nivel mondial ca urmare a COVID-19 de la 2,9% la 2,4% pentru acest an în condițiile în care COVID-19 ar fi afectat numai China. La nivelul EUROZON se estimează că rata de creștere a PIB-ului se va reduce cu 0,5% în 2020 datorită impactului negativ a COVID-19 (<https://www.pionline.com/economy/oecd-cuts-global-growth-forecast-amid-covid-19-outbreak>). Trebuie avut în vedere că aceste estimări au fost realizate înaintea declarării pandemiei și a evenimentelor din Europa. Declararea pandemiei în majoritatea țărilor lumii a dus la creșterea nivelului de contracție a economiilor țărilor dezvoltate.

Asian Development Bank’s (ADB) în analiza “The Economic Impact of the COVID-19 Outbreak on Developing Asia” (<https://www.adb.org/publications/economic-impact-covid19-developing-asia>, 15.03.2020) apreciază că impactul negativ a COVID-19 la nivel mondial exprimat ca procent în PIB se situează între 0,1 și 0,4%. În varianta moderată pierderea este 0,2% din PIB. În cazul Chinei pierderile sunt estimate între 0,323% și 1,740% din PIB-ul Chinei, iar în scenariul moderat acestea sunt echivalentul a 0,757% din PIB. Pierderile estimate sunt mai mici în cazul țărilor în curs de dezvoltare din Asia, altele decât China. În acest caz, pierderile sunt estimate ca fiind cuprinse între -0,171% și -0,463% din PIB-ul acestora. În scenariul moderat, pierderile sunt estimate la 0,244% din PIB.

Potrivit aceleiași surse sectorul afectat într-o bună măsură este cel al turismului. Impactul negativ este estimat ca procent din PIB ca urmare a reducerii numărului de turiști. Evaluarea în acest caz este realizată în cele trei scenarii: în varianta optimistă, în varianta moderată și în varianta pesimistă.

7.2. Evaluarea impactul la nivel mondial la momentul apariției crizei sanitare în Europa și în Statele Unite ale Americii

Apariția crizei sanitare la nivel european a creat mari dificultăți în evaluarea efectelor acesteia asupra activității economice. Datele statistice istorice nu mai au o atare relevanță în noile circumstanțe ale crizei sanitare [Eurostat, ESS response to the coronavirus pandemic, 17 aprilie, 2020]. INSEE – Franța a fost printre primele instituții la nivel european care a evaluat impactul economic al crizei sanitare, combinând date istorice cu informații culese din surse netradiționale de statistica oficială din această țară. Evaluarea impactului s-a realizat, atât la nivelul întregii economii, dar și pe sectoare de activitate și pe categorii de cheltuieli. Prezentăm câteva rezultate semnificative ale acestui studiu [INSEE, 2020]: (i) în luna martie s-a înregistrat cea mai mare contracție a activității economice la nivelul unei luni începând din 1980; (ii) contracția activității economice la nivelul acestei luni în raport cu o lună cu o activitate economică normală a fost de 35%; (iii) contribuția ramurilor la reducerea Produsului Intern Brut (PIB) la nivelul acestei luni a fost: Industria (-6%); Construcții (-5%); Servicii de piață (-20%); Alte servicii de piață (-3%); (iv) reducerea consumului populației în această lună, comparativ cu o lună cu un consum normal, a fost de 35%. Studiul realizat de institutul din Franța estimează că o lună de criză sanitară este echivalent cu o reducere anuală a PIB de aproape 3%. În aceste condiții, prelungirea crizei pe parcursul a două luni va genera o reducere a PIB la nivelul anului cu 6%. În al doilea studiu publicat de același institut sunt prezentate estimările realizate de institut, precum și de alte instituții internaționale cu privire la dimensiunea contractării volumului de activitate și impactul asupra creșterii anuale a PIB-ului în Franța: (i) INSEE la 26 martie a estimat reducerea volumului de activitate pentru luna martie cu 35%; OECD a estimat la 27 martie reducerea volumului de activitate cu 25%; Banca Franței a estimat dimensiunea contracției volumului de activitate cu 32%, ceea ce este echivalent cu un impact negativ al PIB-ului de 3% pentru fiecare lună de criză sanitară.

Angel Gurría, Secretar general OECD sublinia că *”la debutul crizei, 40% dintre gospodăriile din țările OECD erau separate de pragul de sărăcie doar cu trei luni”* [Gurría,

2020]. În acest document se subliniază că realitatea este mult mai dificilă în multe țări în curs de dezvoltare. ***În aceste condiții se recomandă menținerea puterii de cumpărare pentru categoriile defavorizate prin diverse mecanisme create în mod special pentru perioada postpandemie.***

Studiul OECD actualizat la mijlocul lunii aprilie precizează că, o lună de închidere a economiei este echivalentă cu o reducere a ratei anuale de creștere a PIB de aproximativ 2%. În aceste condiții, o închidere a economiei în jur de trei luni va conduce la o reducere a ratei anuale de creștere a PIB cu valori cuprinse între 4 și 6%. Studiul precizează pentru unele țări dimensiunea contracției PIB la nivelul unei luni; spre exemplu, pentru România o dimensiune a reducerii PIB-ului la nivelul unei singure luni de aproximativ 25%. Contractia cea mai mică, de aproape 15%, este estimată pentru Irlanda, iar cea mai mare, de aproape 35%, în Grecia.

În studiul Fondului Monetar Internațional se subliniază că *“în doar trei luni din 2020 perspectivele s-au schimbat, de la o creștere preconizată de peste 3% la nivel global, la o contracție accentuată de -3%, un impact negativ mult mai accentuat decât pierderea de producție înregistrată în perioada de criză financiară globală 2008-2009”* [FMI, 2020a]. Mai mult, la nivel global, există o incertitudine mult mai mare cu privire la impactul final al crizei asupra economiei globale, precum și cu privire la perioada în care această pierdere la nivelul producției și consumului se vor recupera. Ca urmare a impactului crizei sanitare, FMI apreciază că în anul 2020, la nivelul Europei, PIB în termeni reali se va reduce cu 6,6%, iar rata inflației se va situa la 2,2%.

Pentru România, studiul preconizează o contracție a PIB în termeni reali de -5,0%, o rată a inflației 2,2% și o rată a șomajului de 10,1% [FMI, 2020b].

În studiul realizat de UniCredit la începutul crizei sanitare este estimată o contracție a PIB în anul 2020 de 9.4%, dar o revenire rapidă a creșterii în anul 2021 cu 9.8% [UniCredit, 2020].

8. Concluzii

- a) **Eliminarea cercului vicios al contracției cererii și al ofertei** care s-a format ca urmare a apariției crizei sanitare la începutul lunii martie în România și în țările din Europa. Închiderea producției, în cele mai multe sectoare de activitate creează probleme de ofertă și în egală măsură, va duce inevitabil, cel puțin pe parcursul unei perioade scurte de timp, dar care poate fi până la unul sau doi ani, la reducerea veniturilor unei părți importante a populației. Reducerea ofertei pentru cele mai multe produse, amplificată de schimbarea comportamentului populației, în principal datorită creșterii incertitudinii cu privire la

menținerea locului de muncă, implicit a menținerii veniturilor de dinainte de criză, și de amenințarea stării de sănătate prin prezența virusului vor genera, cel puțin pe termen scurt, o contracție a cererii populației și o schimbare a structurii acesteia.

În aceste condiții se recomandă alocarea de fonduri publice pentru repornirea firmelor indiferent de dimensiunea acestora. Prin această măsură se va asigura:

- **Menținerea puterii de cumpărare a populației.** O reducere a puterii de cumpărare, cel puțin pentru anumite categorii de gospodării, în condițiile prelungirii perioadei crizei sanitare și a creșterii ratei șomajului poate duce la o creștere a ratei de sărăcie. Un studiu OECD arată că *”la debutul crizei, 40% dintre gospodăriile din țările OECD erau separate de pragul de sărăcie doar cu trei luni”* [Gurria, 2020];
 - **Protejarea forței de muncă și menținerea acesteia în țară.** Numai la nivelul primei luni de criză sanitară numărul șomerilor a crescut cu 58 mii, ceea ce reprezintă în raport cu luna anterioară o creștere în cifre relative foarte mare de peste 16%. În aceste condiții rata șomajului a crescut de la 3,9%, valoare înregistrată în luna februarie 2020, la 4,6% în luna martie. Rata șomajului putea fi cu mult mai mare dacă un număr de aproape 500 mii de contracte de muncă nu erau suspendate și susținute prin șomajul tehnic. Lipsa de reacție pentru încurajarea firmelor indiferent de dimensiunea acestora sau de natura capitalului poate duce la o creștere a ratei șomajului la valori foarte mari în următoarele trei, patru luni. O atenție cu totul aparte trebuie avută în vedere în domeniile de activitate în care suspendarea totală sau parțială a activității va fi menținută în perioada următoare (exemplul în acest caz sunt unitățile economice din sectorul HoReCa). *Dacă măsurile sunt asimetrice în raport cu țările din regiune sau a celor de la nivelul Uniunii Europene există riscul consumului acestor servicii în aceste țări de către cetățeni români (petrecerea concediilor în străinătate) și stimularea indirectă a emigrației temporare a personalului care lucrează în aceste sectoare de activitate.*
- b) **O argumentare solidă din care să rezulte că împrumuturile guvernamentale din această perioadă pentru dezvoltarea producției și pentru creșterea investițiilor din economie nu se transferă ca povară generațiilor următoare** [Krugman, 2020] și [Housel, 2020], ci din contră asigură o dezvoltare sustenabilă a spațiului economic din România. Studiile realizate ar trebui să arate că:

- pe termen scurt, sunt conservate actualele locuri de muncă și sunt create noi locuri de muncă pentru atragerea, printre alții, și a românilor plecați în străinătate;
 - pe termen mediu și lung, prin această strategie se va asigura o rată de creștere a PIB – ului superioară ratei de creștere a împrumuturilor;
 - având în vedere contextual în care ne aflăm, pentru dezvoltarea unor sectoare strategice ar trebui pus accentual pe atragerea de fonduri Europene și de fonduri private într-un sistem de fonduri de investiții pentru infrastructură.
- c) **Menținerea capacității de transport a firmelor naționale** pentru a asigura transportul de mărfuri și materii prime pentru reluarea proceselor de producție în unitățile din România care sunt integrate în lanțul de producție la nivel european sau internațional;
- d) Datele statisticii oficiale scot în evidență o agravare a deficitului balanței comerciale cu mărfuri. Actuala criză poate reprezenta o bună oportunitate pentru **încurajarea dezvoltării producției autohtone** (naționale sau locale) în sectoarele de activitate în care există materie primă și piață de desfacere asigurată. Cel mai bun exemplu în acest sens este cel al industriei alimentare. Pe parcursul ultimilor 30 de ani, România a importat produse agro–alimentare în valoare de peste 85 de miliarde euro înregistrând un deficit al balanței de mărfuri pentru această categorie de mărfuri de peste 22 miliarde euro. Parte importantă a exporturilor de produse agricole este reprezentată de produse agricole voluminoase, ieftine și neprelucrate (cereale, semințe, animale vii etc.) care aduc un aport valutar redus balanței comerciale a României.
- e) **Dezvoltarea de întreprinderi cu capital românesc sau mixt plasate în lanțul valoric de producție al întreprinderilor multinaționale** care asigură dezvoltarea de tehnologie modernă și pătrunderea pe piețele internaționale pentru valorificarea producției interne. Potrivit ultimelor date statistice publicate de INS *“În România, în anul 2018, un procent de 28,6% din numărul total de salariați din întreprinderile active și-au desfășurat activitatea în întreprinderi ce fac parte din grupuri multinaționale controlate din străinătate. În întreprinderile controlate din top 10 țări, în anul 2018, și-au desfășurat activitatea 21,4% din totalul numărului de salariați la nivelul economiei naționale. Raportat la ponderea numărului de*

salariați, majoritatea subgrupurilor de întreprinderi din România sunt controlate de firme din Germania, Franța și Italia”. [INS, 30 aprilie 2020]

- f) **Investiții în cercetarea științifică românească și dezvoltarea învățământului universitar de elită** care să permită susținerea dezvoltării strategice a economiei la nivelul competiției internaționale. Pe fondul reducerii veniturilor bugetare pe tot parcursul perioadei de tranziție România a investit sume derizorii în cercetarea științifică și pentru susținerea învățământului universitar. La nivelul ultimilor ani România a alocat pentru cercetare – dezvoltare numai 0,5% din PIB, cu mult mai puțin decât țările din regiune sau cele din vestul Europei (Bulgaria a alocat 0,8%, Polonia 1,2%, Ungaria 1,5%, Franța 2,2%, Germania 3,1%, iar media la nivelul UE – 28 a fost de aproximativ 2,1%). Investițiile nealocate în mod direct pentru cercetare – dezvoltare de la bugetul de stat sau suținute de mediul privat sunt suportate de fiecare dintre noi prin importul masiv de mărfuri din țări care suportă aceste cheltuieli și stimulează dezvoltarea tehnologică la nivel național.

Bibliografie:

1. Castle, J., Clements, M., Hendry, D. Forecasting – an Essential Introduction, Yale University Press, 2019
2. Georgescu-Roegen, N., 1971. The Entropy Law and the Economic Process. Harvard University Press, Harvard
3. Krugman, P., <https://www.nytimes.com/column/paul-krugman> , aprilie 2020
4. Hausel, M., <https://www.collaborativefund.com/>, aprilie 2020
5. Gurria, Angel, <http://www.oecd.org/coronavirus/fr/>, OECD, aprilie, 2020
6. ***, Comunicat de presă nr. 110, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/tea_aprilie.pdf
7. ***, INSEE, France, <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4473294?sommaire=4473296>, martie, 2020
8. ***, INSEE, France, <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4478214?sommaire=4473296>, aprilie, 2020
9. ***, OCDE., Talent Abroads: A review of Romanian Emigrants, Paris, 2019
10. ***, OCDE, [https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmqj&title=Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity](https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmqj&title=Evaluating%20the%20initial%20impact%20of%20COVID-19%20containment%20measures%20on%20economic%20activity), 2020

11. ***, FMIa, Global Financial Stability Report, Global Financial Stability Overview: Market in the time of COVID – 19, 2020
(<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>).
12. ***, FMIb, Global Stability Report, The Great Lockdown, 2020
(https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/weorept.aspx?sy=2014&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=63&pr1.y=16&c=968&s=NGDPRPCH%2CPPPGDP%2CNGDPRPPPCPCH%2CPCPIPCH%2CPCPIEPCH%2CLUR%2CGXCNL_NGDP%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=)
13. ***, UniCredit, CEE Quarterly Report, 2Q2020,
https://www.research.unicredit.eu/DocsKey/emergingmarkets_docs_2019_174674.ashx?EXT=pdf&KEY=l6KjPzSYBBGzROuioxedUMk3cG4HXgdV4Ov84qNAU07GpCdQIOSa2A=&T=1

Anexa 1. Caracteristici ale comerțului exterior cu mărfuri cu Germania, Italia, Spania și China

Tabelul A1.1. Caracteristici ale comerțului exterior de mărfuri cu Germania

Capitolul	export	import	Ponderea in		Rangul în raport cu	
			exportul	importul	exportul	importul
			Mii euro	Mii euro	%	%
Capitolul 39 - materiale plastice și articole din material plastic	4178534	3880983	26.99	22.27	1	1
Capitolul 30 - produse farmaceutice	3655886	2646825	23.61	15.19	2	2
Capitolul 38 - produse diverse ale industriei chimice	2223665	2419649	14.36	13.89	3	3
Capitolul 73 - articole din fontă, din fier sau din oțel	203689.8	1122911	1.32	6.44	11	4
Capitolul 48 - hârtie și carton; articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	935891.8	770965.2	6.04	4.42	4	5
Capitolul 84 - reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	174003.5	726204.8	1.12	4.17	12	6
Capitolul 2 - carne și organe comestibile	344894.5	612982.5	2.23	3.52	7	7
Capitolul 4 - lapte și produse lactate; ouă de păsări; miere naturală; produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	592301.8	310291.4	3.83	1.78	5	8
Capitolul 18 - cacao și preparate din cacao	17036.47	297812.9	0.11	1.71	39	9
Capitolul 74 - cupru și articole din cupru	207155.1	229536.3	1.34	1.32	10	10
Total cele 10 capitole	12533058	13018161	0.12	1.26		
Total comerț exterior cu mărfuri în relația cu Germania	15483248	17424169	81.06	75.98		

Tabelul A1.2. Caracteristici ale comerțului exterior de mărfuri cu Italia

Capitolul	export	import	Pondere în		Rangul în raport cu	
	mii euro	mii euro	export	import	exportul	importul
			(%)	(%)		
Capitolul 84 - reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	496066	1125059	6.38	14.29	5	1
Capitolul 85 - mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul, aparate de televiziune de înregistrat sau de reprodus imagine și sunet; părți și accesorii ale acestor aparate	1179518	791059	15.18	10.05	1	2
Capitolul 39 - materiale plastice și articole din material plastic	258124	508784	3.32	6.46	9	3
Capitolul 72 - fontă, fier și oțel	146875	499669	1.89	6.35	16	4
Capitolul 87 - vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	1052467	398902	13.54	5.07	2	5
Capitolul 73 - articole din fontă, din fier sau din oțel	405161	378240	5.21	4.80	6	6
Capitolul 41 - piei brute (altele decât pieile cu blană) și piei finite	36747	282455	0.47	3.59	28	7
Capitolul 64 - încălțăminte, ghetre și articole similare; părți ale acestor articole	703488	237852	9.05	3.02	3	8
Capitolul 30 - produse farmaceutice	11623	208580	0.15	2.65	38	9
Capitolul 90 - instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, de măsură, de control sau de precizie; instrumente și aparate medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	274933	173526	3.54	2.20	8	10
Total cele 10 capitole	4565004	4604126	58.73	58.47		
Total comerț exterior cu mărfuri în relația cu Spania	7772351	7874748				

Tabelul A1.3. Caracteristici ale comerțului exterior de mărfuri cu Spania

Capitolul	export mii euro	import mii euro	Ponderea în total		Rangul în raport cu	
			export	import	export	import
					RPE	RPI
Capitolul 84 - reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	169783.6	485562.1	8.08	20.13	4	1
Capitolul 78 - plumb și articole din plumb	568836.3	359348.1	27.07	14.89	1	2
Capitolul 87 - vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	2180.8	182252.8	0.10	7.55	45	3
Capitolul 14 - materiale pentru împletit și alte produse de origine vegetală, nedenumite și necuprinse în altă parte	201912.1	141229.4	9.61	5.85	3	4
Capitolul 85 - mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul, aparate de televiziune de înregistrat sau de reprodus imagine și sunet; părți și accesorii ale acestor aparate	70326.5	135632.9	3.35	5.62	8	5
Capitolul 72 - fontă, fier și oțel	62300.9	83897.6	2.97	3.48	9	6
Capitolul 39 - materiale plastice și articole din material plastic	40855.2	80305.8	1.94	3.33	11	7
Capitolul 2 - carne și organe comestibile	6906.6	79225.4	0.33	3.28	26	8
Capitolul 62 - îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte, altele decât cele tricotate sau croșetate	4656.5	66882.3	0.22	2.77	33	9
Capitolul 73 - articole din fontă, din fier sau din oțel	4502.2	48383.8	0.21	2.01	35	10
Total cele 10 capitole	1132261.0	1662720.0	53.89	68.92		
Total comerț exterior cu mărfuri în relația cu Spania	2101002.0	2412609.0				

Tabelul A1.4. Caracteristici ale comerțului exterior de mărfuri cu China

Capitolul	export	import	Ponderea		Rangul în raport cu	
			export	import	exportul	importul
	mii euro	mii euro	%	%		
Capitolul 85 - Mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul, aparate de televiziune de înregistrat sau de reprodus imagine și sunet; părți și accesorii ale acestor aparate	151120.6	1355286.0	19.93	29.84	3	1
Capitolul 84 - Reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	194459.9	1033147.2	25.65	22.75	1	2
Capitolul 90 - Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, de măsură, de control sau de precizie; instrumente și aparate medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	59740.5	247063.6	7.88	5.44	4	3
Capitolul 87 - Vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	20329.2	185715.1	2.68	4.09	7	4
Capitolul 94 - Mobilă; mobilier medico-chirurgical; articole de pat și similare; aparate de iluminat nedenumite și necuprinse în altă parte; lămpi pentru reclame luminoase, însemne luminoase, plăci indicatoare luminoase și articole similare; construcții prefabricate	15504.4	157924.9	2.04	3.48	10	5
Capitolul 73 - Articole din fontă, din fier sau din oțel	18757.7	145223.5	2.47	3.20	9	7
Capitolul 39 - Materiale plastice și articole din material plastic	26496.0	149043.5	3.49	3.28	6	6
Capitolul 95 - Jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport; părți și accesorii ale acestora	675.5	98703.9	0.09	2.17	31	8
Capitolul 64 - Încălțăminte, ghetre și articole similare; părți ale acestor articole	437.3	91799.1	0.06	2.02	40	9
Capitolul 54 - Filamente sintetice sau artificiale; benzi și forme similare din materiale textile sintetice sau artificiale	797.4	65387.6	0.11	1.44	27	10
Total 10 capitole	488318.7	3529294.2	64.41	77.71		
Total China	758165.8	4541582.8				

Anexa 2. Caracteristicile cercetărilor statistice special organizate în timpul crizei sanitare

1. Cercetarea statistică pentru evaluarea contracției volumului importurilor și exporturilor în perioada martie – aprilie 2020

În vederea măsurării impactului crizei sanitare asupra volumului exporturilor și importurilor din perioada martie – aprilie 2020 a fost realizată o cercetare ad – hoc în rândul managerilor. În cadrul eșantionului au fost incluse 1796 de firme care realizează activitate în domeniul comerțului exterior. Rata de răspuns a fost 86,4%, firmele care au răspuns au acoperit 62% din export și 59% din exportul din luna ianuarie 2020.

În cadrul chestionarului aplicat au fost incluse întrebări pentru:

- (i) estimarea evoluției exporturilor și importurilor firmelor separat pentru lunile martie și aprilie. Pentru evaluarea opiniei fiecărui manager s-a recurs la o scală de măsură cu următorii itemi: 1. Firma nu are exporturi/importuri la nivelul lunii martie, respectiv aprilie; 2. Firma și-a restrâns volumul exportului/importului cu până la 25% în luna martie, respectiv aprilie; 3. La nivelul firmei s-a restrâns importul/exportul cu o cotă cuprinsă între 25-50% la nivelul lunii martie, respectiv aprilie; 4. S-a restrâns importul/exportul cu peste 50% în luna martie, respectiv aprilie; 5. A crescut importul/exportul în luna martie, respectiv aprilie; 6. Nu se poate estima evoluția importului/exportului pentru luna martie, respectiv aprilie;
- (ii) Identificarea celor mai importante cauze care au determinat dinamica importului/exportului firmei în perioada martie – aprilie 2020. Pentru realizarea acestei evaluări au fost prezentate în cadrul chestionarului mai multe opțiuni din care managerul putea alege una sau mai multe dintre acestea: reducerea capacității de producție; probleme de transport; interdicții temporare legale de export; lipsa materiilor prime din import; anulare de contracte; alte cauze.

Pentru evaluarea unor aspecte legate de dinamica exporturilor și importurilor firmelor au fost folosite două categorii de informații:

- (i) informații obținute în urma aplicării chestionarului mai sus prezentat managerilor de firme în perioada 30 martie – 2 aprilie 2020;

- (ii) date statistice lunare din perioada ianuarie 2019 – ianuarie 2020 referitoare la cele 1551 de firme incluse în eșantion și care au dat răspunsuri valide la întrebările din chestionar: cifra de afaceri, forma de proprietate (românească, străină și mixtă) și numărul de salariați.

2. Cercetarea statistică pentru evaluarea contracției volumului de activitate și a numărului de salariați în perioada martie – aprilie 2020

Cercetarea statistică ad - hoc a propus o metodă de culegere și prelucrare de informații și date statistice în perioada 16 – 17 martie pentru evaluarea impactului crizei financiare asupra volumului de activitate din economie în lunile martie și aprilie. Cercetarea propune pentru evaluarea impactului folosirea a două categorii de informații și date statistice:

- (i) este vorba în primul rând de date statistice ce caracterizează mediul economic din România din perioada ianuarie 2019 – ianuarie 2020. În acest sens s-a recurs la cifra de afaceri și numărul mediu de salariați, date înregistrate la nivelul firmelor incluse în eșantionul reprezentativ. Aceste date au fost înregistrate de INS, la datele stabilite prin Programul Statistic Național Anual (PSNA) după metodologii ce au la bază regulamente europene din domeniul statistic. Întrucât criza sanitară declanșată în România, simultan cu majoritatea țărilor din Uniunea Europeană a fost un eveniment cu totul neprevăzut cu câteva săptămâni în avans, fiind un eveniment rar cu modificări bruște în economie, atât pe componenta de cerere, cât și pe cea de ofertă, a limitat foarte mult utilitatea datelor statistice culese de oficiile naționale de statistică pentru evaluarea impactului acesteia în economie pe perioadă scurtă de timp;
- (ii) din acest motiv s-a recurs la culegerea de date statistice ad – hoc de la nivelul agenților economici implicați direct în economie și care au fost nevoiți să aibă o reacție imediată la noile condiții din economie. Din acest motiv s-a recurs la aplicarea unui chestionar agenților economici pentru evaluarea opiniei privind impactul acestei crize asupra volumului de activitate și a numărului de angajați din firmă. Chiar dacă informațiile obținute prin aplicarea acestui chestionar măsoară opinii ale managerilor firmelor, totuși acestea sunt foarte utile întrucât sunt obținute într-o perioadă scurtă de timp, în condițiile în care sursele de date sunt limitate. Mai mult, combinate cu date statistice din trecut, pot oferi prin folosirea unor metode cantitative (econometrice)

adecvate estimări consistente privind evoluția cifrei de afaceri în lunile martie și aprilie. Aceste metode sunt foarte utile dacă sunt reluate periodic pe parcursul perioadei crizei sanitare și completate și cu alte surse de date administrative care sunt actualizate în această perioadă.

Eșantionul a fost constituit din 8831 agenți economici reprezentativ pe total economie și la nivelul sectoarelor economice. Rata de răspuns egală cu 71.3% a permis menținerea reprezentativității eșantionului.

Pentru evaluarea impactului la nivelul lunilor martie, respectiv aprilie, au fost avute în vedere următoarele: (i) Evaluarea obținută la nivelul managerilor firmelor privind evoluția activității la nivelul firmei în lunile martie, respectiv aprilie ca urmare a crizei medicale declanșate la începutul lunii martie. Pentru evaluarea opiniei s-a recurs la următoarea scală de măsură: 1. Activitatea la nivelul firmei se va restrânge cu până la 25%; 2. Con tracția de activitate va fi între 25 – 50%; 3. Criza sanitară va determina o restrângere a activității cu peste 50%; 4. Criza sanitară va duce la închiderea unității; 5. Volumul de activitate va crește pe parcursul lunii; 6. La momentul aplicării chestionarului managerul nu poate estima evoluțiile de la nivelul firmei; (ii) Volumul de activitate de la nivelul firmei se măsoară prin cifra de afaceri la nivelul unei luni sau ca medie lunară a cifrelor de afaceri din ultimele douăsprezece luni. Dimensiunea contracției la nivelul fiecărei firme se stabilește în funcție de varianta de răspuns din chestionar indicate de manager pentru fiecare din cele două luni pentru care se estimează dimensiunea contracției.